

elpou.cat | 4,50€ | novembre 2025 | Núm. 424

EL POU DE LA GALLINA

REVISTA MANRESANA D'INFORMACIÓ I OPINIÓ

EDUCAR EN EL LLEURE, AVUI

L'entrevista a Cristina Masanés, escriptora i filòloga

Premi Séquia

2026

Avui, com al segle XIV, l'actitud marca la diferència

El PREMI SÉQUIA als hereus de l'esperit dels manresans del segle XIV **reconeix anualment persones i institucions vinculades a la Ciutat que destaquin per la seva actitud compromesa** amb el benestar col·lectiu i per **la seva capacitat per sobreposar-se davant de l'adversitat**.

En definitiva, que visquin i hagin fet propi l'esperit que va permetre la construcció de la Séquia.

Sense ser un requisit indispensable es valoraran de manera especial les candidatures que contribueixin a posar de relleu el treball i les actituds de persones o institucions que actuen des de l'anonimat i/o que són poc conegudes. El reconeixement pretén ajudar a visibilitzar iniciatives que fan de Manresa i la seva àrea d'influència un lloc millor on viure.

El premi té dues categories:

- PREMI SÉQUIA a persones físiques
- PREMI SÉQUIA a institucions, col·lectius, empreses o grups.

Les associacions, institucions i empreses manresanes poden presentar candidatures al premi, tant en la modalitat individual com col·lectiva, abans del 31 de desembre de 2025.

Informació i presentació de candidatures:

Fundació Universitària del Bages

T. 93 877 41 79 | www.umanresa.cat | festesdelallum@umanresa.cat

Reconnectar amb els orígens

CLARET & GUBIANAS 25

La tradició d'escoltisme arrelat a l'Església i l'efervescència sociopolítica de finals dels setanta van dibuixar a Catalunya i també a Manresa un nodrit grup d'agrupaments, esplais i mijacs on, des de ben petita, la canalla aprenia tot tipus de valors relacionats amb la companyonia i el poder que atorga el principi que la unió fa la força. El model combinava fe, servei i comunitat: l'objectiu no era només entretenir els infants, sinó educar-los en l'esperit cristià, la solidaritat i l'ajuda mútua. Amb els anys, el paper de l'Església es va anar enretirant per donar pas a la necessitat de transmetre valors universals com el respecte, la cooperació i la sostenibilitat que tan necessaris són en el món en què vivim. La vinculació dels monitors en els diferents grups era, en els inicis, extremadament militant, absolutament altruista i profundament entregada. Tant, que el moviment va viure una esplendor total durant les darreres dècades del segle passat. Fins que, coincidint amb el canvi de mil·lenni, els temps van anar canviant.

Ara, malauradament, cada cop costa més trobar joves amb el compromís necessari per dedicar el temps lliure a comandar un grup de quitxalla en una societat individualista, de formes extremadament burocràtiques, i on el temps d'oci és preuadíssim. El món dels esplais ha canviat perquè també ho han fet els models familiars. Apuntar-hi un nen o una nena depèn més de la convicció dels pares que no pas de la tirada que té entre la canalla, cada cop més entretinguda amb les pantalles. Encara més: amb la recerca d'una infantesa feliç ens hem oblidat que era prou bo descobrir valors com la cooperació, la natura o el servei als altres vivint conjuntament projectes col·lectius o anant de campaments o de colònies. Aprendre a espavilar-se tot sol o fer-ho amb el suport del grup és tan enriquidor com el currículum escolar i els referents que s'adquireixen passant hores amb la família. Per això potser a tots plegats ens convé reflexionar al voltant del paper de l'educació en el lleure i, tot i els avantatges de la modernitat, reconnectar amb els orígens.

Taula rodona sobre joves il·lustradors, al Casino

El dia 1 d'octubre es va fer una nova taula rodona, dins del cicle Temes del Pou, a la Sala d'Actes del Centre Cultural el Casino, sobre el tema: *Joves il·lustradors manresans*, amb la participació dels il·lustradors Sara Villarta, Pau B. Gros i Isaac Bosch. Durant l'acte, es va presentar la revista d'octubre, que parla del moment actual de la il·lustració a la ciutat. Manresa és, en el fons, un quadern obert, on escoles d'art esdevenen petites fàbriques de somnis, on les mans aprenen a donar forma al disseny i la imaginació es fa llenguatge visual.

Llorenç Capdevila guanya el seu tercer Gran Angular

L'escriptor Llorenç Capdevila, col·laborador habitual de les pàgines de cultura d'aquesta revista, ha guanyat per tercera vegada el Premi Gran Angular, el certamen anual convocat per Cruïlla, que arriba a la 35a edició. En aquesta ocasió, Capdevila va presentar *El Jim i la Janis*, una història d'amor que s'allunya de les convencions, en què l'autor utilitza el gènere epistolar i la música com a vehicle per connectar amb la generació actual.

El col·lectiu Lola Palau presenta llibre

El col·lectiu Lola Palau, constituït per dotze narradors de la Catalunya central, entre els quals hi ha Llorenç Capdevila i Jordi Estrada, col·laboradors habituals d'aquesta revista, va presentar el dia 3 d'octubre, a l'Espai Òmnium de Manresa, l'obra *Cròniques de la veritat prohibida* –Pagès editors–, un recull de relats breus, inspirats en el Museu de l'Art Prohibit.

l'opinió del lector

L'ortografia normativa i la variant de la llengua

En primer lloc vull felicitar de la publicació del llibre *El parlar de Manresa*, de Jaume Puig, a partir d'articles sobre el *Lèxic a la manresana* que s'havien publicat en els números anteriors d'**El Pou de la gallina**.

En segon lloc, en relació al número del **Pou** de setembre, concretament a la *Fila cultural*, en l'interessant diàleg filològic entre Badia i Puig, en què critiquen que els sonats del Vox i del PP escriuen sense respectar la normativa ortogràfica i escriuen *València* amb accent tancat, perquè a València pronuncien la e tancada, m'ha

fet recordar que en la nostra llengua bessona, que és l'occità, és acceptat d'escriure l'accent segons la varietat de la llengua. Per exemple, en occità llenguadocià *letra* (que vol dir *carta*) s'escriu sense accent, mentre que en occità provençal s'escriu *lètra* amb accent. També en llenguadocià s'escriu el pretèrit *respondères* amb accent, però en llemosí *responderes* sense accent. Per als occitans no és problema d'accentuar cada variant tal com es pronuncia, en canvi en català no funciona així. Per tant, ja veiem que cada llengua és un món.

Cristina Balaguer

El parlar de Manresa ja és a totes les llibreries

«Jaume Puig és un home que estima la llengua i la ciutat». Ho va dir tot just començar Jordi Badia Pujol a la presentació, el passat 30 de setembre, d'*El parlar de Manresa*, amb la sala del claustre del Museu del Barroc plena fins a vessar. La presentació va consistir en una conversa entre el filòleg callussenc i Jaume Puig, autor de llibre i, també, president i factòtum d'aquesta revista, on es van començar a publicar-se'n els continguts. La periodista Aina Font Torra va ser la conductora de l'acte, que va obrir la regidora Tània Infante, i l'alcalde Marc Aloy en va fer la cloenda. Des d'aquell dia el llibre es pot adquirir a totes les llibreries de Manresa.

En la conversa pública que els dos filòlegs van mantenir, va quedar clar que *El parlar de Manresa* no vol ser un recull d'arcaïsmes, sinó una proposta de revifar la nostra parla, la de proximitat. El mateix Badia subratllava que si se n'amaguen les particularitats, «tot això desapareixerà». Al seu torn l'alcalde va garantir que l'endemà mateix el llibre arribaria a totes les escoles i instituts, i va animar tothom a fer-se'l seu.

Al capdavant, Jaume Puig –que s'ha passat la vida ensenyant català– va tenir paraules d'agraïment per als informants, per al Jordi i el seu malaguanyat germà, Joan Badia, i també per a Jaume Gubianes, que amb les seves il·lustracions fa encara més atractiu un volum imprescindible per al coneixement i ús de la nostra llengua a la ciutat. Amb un vessant pràctic:

el llibre inclou un glossari de butxaca amb un centenar de paraules que permet la consulta immediata. Des d'aquí estem convençuts que ben aviat en caldrà una segona edició!

R. F.

Els mitjans de l'ACPC alerten sobre l'allau de discursos d'odi i xenofòbia

En un moment històric marcat per la sobreinformació, la proliferació de notícies falses i la propagació accelerada de discursos d'odi a través de les xarxes socials i d'altres canals, els mitjans de premsa comarcal i local manifesten la seva profunda preocupació davant l'impacte que aquesta desinformació té en la cohesió social i en la qualitat democràtica del país. Els discursos d'odi, que busquen dividir les comunitats i fomentar la por davant la diferència, es disfressen sovint de missatges simples i emotius, mancats de rigor periodístic. Les xarxes socials i d'altres canals d'informació actuen com una catapulta que facilita la seva difusió ràpida i acrítica. Aquesta mateixa dinàmica s'observa en diferents àmbits informatius, com el negacionisme climàtic, on determinats actors mediàtics i creadors d'opinió neguen o distorsionen evidències científiques per interessos particulars que s'allunyen del bé comú. Sovint, aquests relats estan desconnectats amb la realitat del territori.

En aquest context, la premsa comarcal i local juga un paper insubstituïble. Arrelada al territori, coneixedora del batec dels pobles i de les ciutats, i compromesa amb la vida quotidiana de la ciutadania, actua com un filtre rigorós davant la mentida i la manipulació. Els mitjans de proximitat expliquen històries amb noms i cognoms, posen rostre i context a les problemàtiques socials, i construeixen narratives que cohesionen en lloc de dividir. Mentre alguns difonen ràbia i falsedats a gran velocitat, la premsa local i comarcal aporta reflexió, serenor i veracitat:

- Davant els discursos d'odi, construeix convivència.
- Davant la xenofòbia, acull la diversitat local.
- Davant el negacionisme climàtic, informa amb dades, contextualitza els efectes del canvi global sobre el territori i dona veu a iniciatives sostenibles i transformadores.

És imprescindible reforçar i donar suport a la premsa comarcal i local com a eina de cohesió social, de difusió cultural i de defensa de la veritat. Quan l'odi es fa viral, la informació de proximitat és el millor antídoto.

Associació Catalana de la Premsa Comarcal

Inversió de 19 milions d'euros per a la nova planta de valorització

És una instal·lació que es construeix al Parc ambiental de Bufalvent, clau per complir la normativa i millorar l'aprofitament de residus

La nova planta de valorització de residus que s'està construint al Parc ambiental de Bufalvent permetrà adaptar el sistema de gestió de residus a les noves exigències legals i ambientals, i millorarà el tractament de residus municipals.

L'objectiu és la gestió més eficient i sostenible, reduir emissions de gasos amb efecte hivernacle, recuperar més materials i complir la normativa vigent sobre pretractament de la fracció resta abans de la seva disposició final.

Què és una planta de valorització?

Són instal·lacions de pretractament de residus, tant de la fracció resta abans de portar-la a l'abocador, com orgànica i fracció vegetal en el cas de la planta del Consorci. A diferència dels dipòsits controlats (abocadors), on els residus es dipositen sense cap intervenció prèvia, les plantes de valorització tenen per objectiu recuperar materials i energia, reduint al mínim l'impacte ambiental.

Aquestes plantes permeten fer un pretractament dels residus abans de la seva eliminació, amb especial atenció a la reducció de la matèria orgànica que, quan es descompon sense tractament, genera biogàs ric en metà, un potent gas d'efecte hivernacle.

La nova planta del Bages

- **Superfície total del complex:** 51.000 m² (Nova planta de 32.000 m² + planta de compostatge existent: 19.000 m²)

- **Inversió:** 19 M€. Finançats amb fons de l'Agència de Residus de Catalunya i Fons Next Generation EU

- **Posada en funcionament:** finals del 2026.

Com funcionarà?

Tractarà tres fluxos de residus:

- **Fracció resta:** Passarà per processos de bioassecat, tractament mecànic i bioestabilització, que reduiran el volum i eliminaran la capacitat dels residus orgànics de generar biogàs.
- **Fracció orgànica (FORM):** Més capacitat de tractar matèria orgànica separada a casa, millorant la qualitat del compost i reduint el risc d'emissions incontrolades.
- **Fracció vegetal:** El tractament de restes vegetals es farà de forma més eficient i optimitzada.

El pretractament i la conseqüent reducció de tones de residus que van a parar a l'abocador, seran un factor clau per avançar cap a l'objectiu de limitar al 10% dels residus generats les entrades a l'abocador per al 2035. El Bages està ara a l'entorn del 49%.

Però en cap cas aquest pretractament es pot considerar una alternativa o substitució de la recollida selectiva que es fa a partir de la separació de residus a cada llar. El tractament té per objectiu minimitzar l'impacte de posar els residus al dipòsit i també el compliment normatiu, però **la millor manera de recuperar materials i augmentar els índexs de reciclatge és a través de la correcta separació de residus en origen** (llars i establiments comercials), ja que fer-ho a través d'aquestes plantes és molt més costós i s'obtenen productes de més baixa qualitat.

Associació cultural El Pou de la gallina

President: Jaume Puig

Vicepresident: Ramon Fontdevila

Secretària: Lourdes Muñoz

Tresorer: Francesc García

Vocals: Joan Cals, Carles Claret,

Josep Maria Mata, Lluís Matamala,

Josep R. Mora, Montse Rosell, Jordi

Sardans, Teresa Torra i Joan Vilamala.

**Redacció, administració,
publicitat i subscripcions:**

Carrer Sobrerroca, 24, baixos

08241 - Manresa

Telèfon: 93 872 50 18

www.elpou.cat

elpou@elpou.cat

Revista fundada el 1987

Membre de l'Associació

Catalana de la Premsa Comarcal

Premi Tasis Torrent 1991

Coordinador: Jordi Sardans

Cap de redacció: Carles Claret

Redacció: Jordi Estrada, Marta Jorge,

Josep M. Oliva, Alba Pararols, Ferran Sar-

dans, Joana Vilar, Lluís Virós.

Disseny: Carles Claret i Marc Prat

Maquetació: Marc Prat

Portada: Activitat de dissabte a l'Esplai

SAFA (Foto d'Enric Casas)

Fotografia: Jordi Alavedra, Enric Casas,

Joan Closas.

Col·laboradors: Isaac Bosch, Maria Camp, Llorenç Capdevila, Jordi Casas, Ignasi Cebrian, Cercle Artístic de Manresa, Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa, Laura Estrada, El Galliner, Jordi Girabal, Josep Girabal, Jaume Gubianas, Robert Martí, Josep M. Mata, Javi Oviedo, Maria Picassó, Quaderns de Taller, Erques Torres, Laura Vidal, Joan Vilamala.

Administració:

Joana Vilar

Impressió:

Difoprint, SL.

General Prim, 3-5.

08272 Sant Fruitós de Bages

Tel. 93 876 05 27

Distribució:

Sobrerroca Centre SL.

Tel. 93 873 92 34

Dipòsit Legal:

B-13.528-1987

ISSN: 2253-6647

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

Les col·laboracions que apareixen
signades a la revista no representen,
necessàriament, l'opinió
d'El Pou de la gallina

SUMARI 424

Novembre 2025

8 DE MES A MES

10 ÀLBUM DE VISITES ÀNGELS GREGORI I EDUARD MARCO

Ramon Fontdevila i Joan Closas

11 600 PARAULES ANEM A LA PLATJA. Josep Maria Fius

12 FAVETS...

XARXES SOCIALS. Josep M. Oliva

INTEL·LIGÈNCIA ARTIFICIAL. Jordi Sardans

13 ...I TREMENDES

LA MITJA VIDA. Marta Jorge

GOSSOS I CIUTAT. Montse Rosell

14 TEMA DEL MES

CRÉIXER JUGANT

Joana Vilar i Bujons

29 D'AQUÍ I D'ALLÀ MOCTAR DABO (SENEGAL)

30 INNOVACIÓ I TECNOLOGIA CARREGADORS PER A VEHICLES ELÈC

TRICS: TOT EL QUE CAL SABER Josep M. Macià

32 SAPS QUÈ MENGES? VERD I NUTRITIU. Marta Jorge

34 INDRETS SANT HONORAT I LA ROCA DEL CORB. Josep M. Mata, Josep

Girabal i Alfred Montserrat-Nebot

35 NATURA URBANA ELS ARBRES. Ignasi Cebrian

36 L'ENTREVISTA CRISTINA MASANÉS CASAPONSA. Jordi Sardans

41 QUADERN OBERT Enric Casas

42 FILA CULTURAL ARGEMÍ-FONS, AL SERVEI DEL PATRIMONI. Jordi Estrada

44 LÈXIC A LA MANRESANA APUNTA-HO AL LLIBRE VERD. Jaume Puig

45 CRÒNICA SOCIAL LLIURAMENT DEL VIII PREMI OLEGUER MIRÓ 2004. J. S.

46 PROPOSTES Maria Camp, Marc Maldonado, Joan Morros i Joana Vilar

47 PATRIMONI CIUTADÀ CASA DE WENCESLAO MARÍN. Lluís Virós

48 FANAL DE CUA

CALDERER, POETA. Llorenç Capdevila

PRISMA. Joaquim Noguero

49 EL CUL DEL POU

Fina Dordal rep el premi a les Persones Grans

1 d'octubre. La presidenta de la Coordinadora de Jubilats i Pensionistes, Fina Dordal, rep l'onzè premi del Consell Municipal de les Persones Grans, en l'act institucional, que inclou una conferència de l'excalde Valentí Junyent.

Es publiquen els llibres d'Aloy i Calderer

3 d'octubre. Es presenta a la FUB la novel·la inèdita de Josep Maria Aloy, *Junt quan despertava*, guanyadora del premi Serra i Moret 1991. El dia 22, al Casino, es presenta *Incertesa de l'alba*, l'obra poètica de Lluís Calderer.

Homenatges als represaliats pel franquisme

8 d'octubre. M. Teresa Vilajeliu i Josep Fuentes parlen en l'acte de reconeixement a les 25 persones torturades, i algunes empresonades, l'octubre de 1975 pel franquisme. El dia 30, Gal·la Garcia parla al Casino del paper de les dones en la repressió.

Es posa la primera pedra de l'edifici de la Generalitat

11 d'octubre. El conseller de la Presidència, Albert Dalmau, posa la primera pedra de la futura seu del Govern a la Catalunya central, al parc de la Seu, i visita les obres de la Fàbrica Nova, entre d'altres equipaments.

La fira Mediterrània tanca amb bona assistència

12 d'octubre. L'espectacle de gran format *Immaterial* tanca a la plaça Major la 28a edició de la fira Mediterrània, que acull 1.234 professionals, amb 78 espectacles, 136 funcions, 57 estrenes i 19 espais a la ciutat, i que s'havia inaugurat el dia 9, amb l'obra *PA*, d'Anna Ferrer i Toni Ferrer.

El Baxi i el Hapoel Jerusalem, a porta tancada

15 d'octubre. En una jornada farcida de protestes i una vaga general en suport de Palestina, el Baxi Manresa i el Hapoel de Jerusalem juguen el partit a porta tancada (101-94), malgrat els intents dels manifestants al Nou Congost d'impedir-ho.

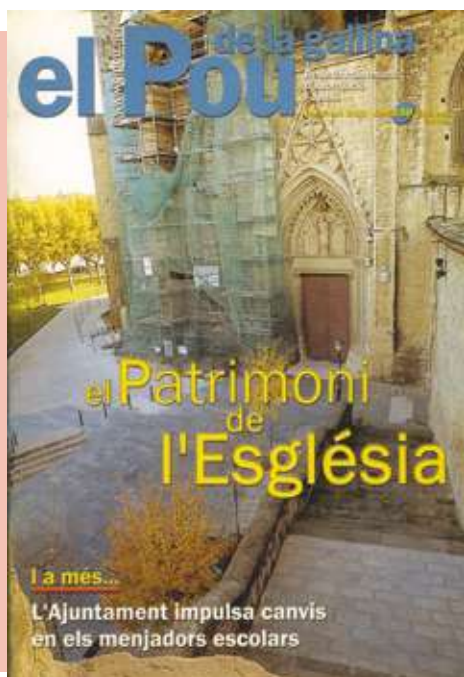
Memoria.cat fa noves descobertes sobre Companys

15 d'octubre. Memòria i Història publica un dossier policial francès inèdit sobre la detenció i deportació a Espanya del president Lluís Companys. El dia 20, l'associació fa públic un document inèdit del fill de Companys, amb una fotografia seva inèdita.

Recorden els 85 anys de l'afusellament del president màrtir

15 d'octubre. A la plaça que acull el monument al president Lluís Companys, es fa l'ofrena floral amb la inter-

fa 25 anys

L'Església tenia una estructura sobredimensionada

Al número 150, de desembre del 2000, Laia Olivé publicava *Les comunitats religioses de Manresa veuen la necessitat d'autofinçar-se*. S'hi explicava que l'Església tenia una estructura sobredimensionada, i que això l'obligava a vendre propietats per mantenir-ne d'altres, si volia l'autofinançament. Espais com l'hort de les Caputxines, al carrer Talamanca, eren qüestionats per alguns sectors ciutadans. En parlaven el canonge i historiador Josep M. Gasol, el vicari episcopal Joan Torra, sor Lucía Caram i Adam Majó, membre de l'AUP que havia fet pública l'opinió crítica.

La ciutat homenatjava el doctor Llatjós

El dia 20 de novembre, el president Pujol assistia a l'acte de reconeixement del doctor Ramon Llatjós, mort cinc mesos abans. El dia 1, l'església del Carme havia acollit el funeral per Jacint Carrió Vilaseca, supervivent dels camps de concentració de Mathausen i Guzen. El dia 5, tancava la tercera Fira d'Espectacles d'Arrel Tradicional, que havia rebut 74 espectacles i 66 companyies. I el dia 18, al Museu de la Tècnica es feien les XIII Jornades de Medicina de l'Esport. D'altra banda, el periodista Lluís Cuberes rebia, el 24 de novembre, el premi *Regió7* de Comunicació, pel reportatge *Els homosexuals reclamen normalitat*, publicat en aquesta revista.

venció de l'historiador manresà Jordi Pons, el grup La Veurem i la coral Eswèrtia, en un acte coordinat per Òmnium Bages-Moainès.

El Tocats de Lletra evoca la poesia espiritual

15 d'octubre. El festival literari Tocats de Lletra enceta els actes de la 19a edició, amb el lema Espirituals, en record del darrer poemari de Josep Maria Llompart. Una seixantena d'actors, poetes i músics participen en la quarantena d'espectacles.

Feliu, Morros i Comas rebran la Medalla de la Ciutat

16 d'octubre. El ple municipal atorga a títol pòstum la Medalla de la Ciutat al Mèrit Cívic a Víctor Feliu i Ferrer. Els partits també consensuen concedir la Medalla al Mèrit Cultural a l'historiador Francesc Comas i a l'activista cultural Joan Morros.

Un 21è Clam més social, encara

17 d'octubre. La 21a edició del Festival Internacional de Cinema Social inclou el cicle temàtic Les Zones d'Interès i presenta 14 estrenes, amb 11 títols preseleccionats als Oscars, i lliura els premis d'honor a Jordi Bordas, Pila Aymerich, Esteve Riambau i Abderahmane Sissako.

Un miler de persones corren contra el racisme

18 d'octubre. Manresa viu la primera Cursa Antira-

Cursa contra el racisme (foto Joel Badia)

cista, organitzada pel col·lectiu Mai Més, que treballa per combatre el feixisme, el racisme i els discursos d'odi, amb un miler de participants. Dos dies més tard, la Cursa Urbana aplega 600 corredors.

Ecoviure se centra en les plantes saludables

19 d'octubre. La 26a edició de la fira Ecoviure, focalitzada en l'ús de les plantes com a font de salut, porta al Passeig una cinquantena de parades, amb tallers per aprofitar les plantes silvestres.

S'estrena el documental sobre Ucraïna

29 d'octubre. La sala 1 dels cinemes Bages Centre acull l'estrena a la ciutat del documental *Ucraïna, resistència i esperança*, amb l'assistència del director, Elias Lalaux, i sor Lucía Caram, una de les protagonistes del film.

Amunt i avall, per Jordi Sardans

Lluís Calderer

En complir-se el cinquè aniversari de la mort de l'intel·lectual Lluís Calderer, l'editorial berguedana L'Albí n'ha editat el conjunt de l'obra poètica, en el llibre *Incertesa de l'alba*, que es va presentar el 22 d'octubre al Casino, dins del Tocats de Lletra. L'editor i curador del volum, Jaume Huch, ha aplegat els diversos materials inèdits i l'obra dispersa, en col·laboració amb Roser Vilalta, vídua del poeta. L'obra consta de tres poemaris recollits el 1982 a *Essència del temps*; el 1995 a *Mentre la pols es mou*, i *El pacte clos* de 1997. A la quarta part del llibre se situen els inèdits i algunes poesies publicades a Quaderns de Taller i d'altres revistes. A la cinquena, dotze versions de poemes de tots els temps, de Rilke a Pavese. Des que mossèn Josep Junyent li va mostrar el camí per ser un bon poeta, Calderer va assolir fer-se un nom entre els grans autors de la poesia catalana contemporània, reconegut en l'àmbit comarcal, però injustament oblidat a nivell nacional.

Latorre i la DGAIA

Un reportatge de Marta Sibina emès en un vídeo d'Octubre assenyalava irregularitats comeses per Jasone Latorre, que s'havia presentat a les eleccions municipals a Manresa amb el número 10 per ERC, sense ser elegida. Tot seguit va ser nomenada directora territorial de projectes PIL i SEVAP de la Fundació Resilis. A Resilis es van descobrir els pagaments irregulars de la DGAIA, gràcies a Roger, un treballador de la SEVAP, que ho va denunciar als seus caps, sobretot Latorre, que li va dir que mirés cap a una altra banda o canviés de secció a la feina. Poc després el Síndic de Greuges va confirmar les irregularitats. Es tracta d'un cas de presumpta corrupció i fins i tot de prevaricació. Els que estem a favor de la democràcia directa i no representativa ens posem les mans al cap quan veiem aquests casos d'irregularitats, que intenten ser justificats i blanquejats pels responsables. La fiscalia hauria d'actuar d'ofici per confirmar o no els fets i resoldre en conseqüència.

Aniversari amb Àngels Gregori i Eduard Marco

Ramon Fontdevila

Fotografia de Joan Closas

Com la dona que crida «fill de puta» i estripa amb el seu dolor la cerimònia d'un tràgic aniversari, a Manresa convocàvem Estellés. I aquell vespre el mateix crit de València va ser al carrer de Sobrerroca –el nostre xicotet Carme– a redós d'un altre Tocats de Lletra. Dalt l'escenari Àngels Gregori (Oliva, 1985) i Eduard Marco (Borbotó, 1975) recitaren, doncs, els versos d'Estellés i també els seus propis versos, amb l'emoció d'aquest any marcat per la dana. Gregori, «súpercontenta», tingué paraules de gratitud per aquest festival amb el qual ha crescut, edició rere edició, fins aquesta que ja és la dinovena. I en un arriscat exercici acrobàtic va sortir en defensa de Rocío Jurado i li va retreure a la mateixa cara de Jordi Estrada la seva passió per Rafael, el de Linares, abans de concloure, conciliadora: «El cas és que tots dos han begut d'Ausiàs March... i no ho saben!». També hi va haver referències a Auden i a Elisabeth Bishop i fins la mateixa Yolanda Esteve, clau de volta del certamen, tot per sobreviure a l'hostilitat valenciana. A l'art de perdre. Al de fer surar les pedres. «Al final tot es resumeix en les formes / en què aprenem a retornar a casa». Marco, que venia de guanyar el LXIII premi Ausiàs March, va aportar a la sessió el seu cant, perquè és un poeta que escriu i que també canta quan solca els cavallons de les

tres hectàrees que el lliguen a l'horta de Borbotó. I ens recorda que el seu avi, andalús i anarquista, ja cantava amb Paquito Valderrama per les trinxeres de Jaén abans de perdre la guerra. I diu per a tots, «Fes que ta mare es senta orgullosa/i engul-te el vertigen de dir-li t'estime...», i encara, «No malgastar el temps / no percutir amb res / no torejar ningú / ni enreversar el vers». Tornem a Estellés, que ensenya a dir el que vols i a dir-ho bé. «La norma és obrir totes les portes». En acabat van pujant piament a l'escenari, ara l'un, ara l'altre, fins a una dotzena d'assistents amb versos d'Estellés.

*Era un poble petit, humil i blanc de calç,
amb uns pins i una séquia i unes pedres antigues
i un cel tibant, i es veia la mar damunt els arbres,
i pel vespre volaven els coloms. Era un poble
humil, amb carrers amples, i corrals i balcons,
i el tren creuant les hortes, i una senzilla fe.*

L'hora s'ha fos en un instant i l'acabem amb orxates i fartons –no era dia per festejar amb aigua de València la vergonya d'uns bastards. Però amb tota la il·lusió, Àngels Gregori i Eduard Marco encara tornen a l'escenari i ella, maliciosa, li cedeix el darrer vers, de tancament: «Al capdavant, Eduard... segur que jo torne l'any vinent!».

Josep Maria Fius

Anem a la platja

Ara que fa fresqueta, deixem volar la imaginació i pensem en un diumenge d'estiu: una visita a la sorra del Mediterrani, tot i que ja ens quedi un pèl lluny. Pensem en unes de les experiències més vibrants, apassionants... estressants, de totes les que puguem fer durant l'any. Surts de casa amb la família. Tots esmorzats i canviats. Arribes a la localitat costanera plena de gom a gom. Fas cua a l'entrada del poble i dones voltes i voltes fins a trobar un aparcament on el sol tocarà tot el sant dia. Com que ja ets tot un expert, portes un carretó per portar tot el que et cal –sí, els nens també a dins–. Comences el pelegrinatge cap a la sorra amb la il·lusió als ulls. Per sort, fa baixada. Ara, però, veus aquells tres graons sense cap mena de sentit al mig del pas. Els baixes. Ja veus la sorra i l'esquena la tens plena de suor. Els nens, s'exciten. El sol t'enlluerna. Tot ple? No, un forat allà –a l'altra punta d'on us trobeu–. El fill gran corre omplint de sorra les tovalloles dels afortunats que poden estar torrant-se ben estirats. Intentes arrossegat el carretó, però –oh, sorpresa!– les rodes no roden. Ara entens la diferència de preus. Ho agafes en braços, vas xocant contra para-sols i la pilota de plàstic, cau. Estàs a punt de caure per no xafar una tovallola, ensopegues... sort que aquí mateix ens hi podem quedar. Per fi et pots despenjar la motxilla i arriba un dels grans moments: s'ha de plantar el para-sol! Fem complicats moviments i càlculs per saber cap a on girarà el sol i per on bufarà el vent. Trobem el metre quadrat adient. Foradem. Més. Una mica més. Així, sí! Posem els pals i la cosa sembla que aguanta. Ara, les tovalloles –els nens es posen nerviosos–. Bé, cap pedra al mig –els nens comencen a moure's massa–. Ens traiem les samarretes. Merda, ens falta la crema! Un gran i magnífic «no»! surt de la boca dels teus fills estimats. Tot i això, la mare pot amb tot i posa la protecció. La tovallola ja està colgada de sorra,

cap problema. Anem a l'aigua, la crema es veu que és *waterproof*. No vull que mèsquitxis!

Així passes una bona estona. Quan ja estàs cremat, salat i ple de sorra en tots els racons del teu cos, arriba l'hora de dinar. Si tens sort, hauràs reservat un restaurant que et cobrarà com si tinguéssim sous europeus. Si ets més estalviador, portaràs el menjar fet i gaudiràs d'aquest i de l'acompanyament de la sorra que provoca un crec-crec trepidant. Hora de fer migdiada... pel veí. Intentes descansar, però toca jugar a pales o a pilota o a cotxes o a... fins que no podeu més i aneu a l'aigua perquè allò de la digestió ja no s'ho creu ningú. Abans que us pugueu convertir en una pansa més arrugada que de costum, la idea de marxar comença a fer-se present. Un gelat o una possible compra o uns quants salts als llits elàstics són el pròxim objectiu. T'alces, mires el teu voltant i no queda res que no estigui ple de sorra. Comences a netejar, plegar... fins que, fart, ho poses com pots al carretó. A més, gràcies a les administracions, cada cop costa trobar més dutxes. Tocarà acceptar la sal com a bon exfoliant. Finalment, després d'un gran, esplèndid, meravellós i –ben segur– que repetible dia de platja, arribes al cotxe cansat. Aquest, no es pot ni tocar. I t'adones que t'hi han col·locat la cirereta: una multa per no sé quina qüestió acompanyarà la tornada. Torrat, cansat i amb els ulls vermells, retornes al cor de Catalunya a poc a poc, rere tants i tants d'altres que col·lapsen l'AP7. Ara els petits dormen i els enveges. També te'ls mires i penses –no sense sorprendre't– que potser no tot ha anat tan malament i que ben segur ho repetirem.

Deixem
volar
la imaginació
i pensem en
una visita a
la sorra del
Mediterrani

Tot això queda força lluny, però ben segur que n'heu viscut de semblants i encara que racionalment no s'entengui, els enyoreu i teniu ganes que arribi ben aviat l'estiu i aquell moment en què us pregunteu: a quina platja anem avui?

Josep M. Oliva

Jordi Sardans

Xarxes socials

Adoro les xarxes socials. Des de sempre. Hi estic posat des de fa molts anys, pràcticament des que anava a col·legi. Quan internet encara ni existia ni ens el podíem imaginar, els meus amics i jo ja teníem la nostra. A la xarxa social del col·legi s'hi va afegir la de l'institut, després la del treball, la de la mili, la de la universitat, les de tots els llocs on he estat posat, la de tota la gent que he anat coneixent pel camí...

Amb els anys he anat passant de l'una a l'altra i les interconnexions han crescut de tal manera que ara mateix en formen una de sola, atapeïda i entrelaçada. Una xarxa tan potent, que si fa falta em permet connectar un amic de la infància amb la cunyada d'un cosí meu, un excompany de la feina amb un paleta de confiança o un redactor del **Pou** amb un personatge per entrevistar. I seguint el camí invers em serveix també a mi, si em cal, per accedir a moltes persones a les que no he vist mai.

La xarxa social en què estic ficat es nodreix d'amistats, de coneixences i de contactes. Els seus membres, sigui quina sigui la seva categoria, conformen una gran base de dades que guardo escampada per agendes i llistes amb noms i adreces i telèfons... i les cares de tots estan al meu cap. Els que tinc a l'apartat d'*amics* ho són de debò i no pas perquè hagin sortit del no-res i m'hagin demanat amistat en la distància com qui sol·licita apuntar-se a una trobada. I de totes les persones que hi ha us en podria explicar alguna cosa i dir quina és la relació que ens uneix. No és gent que enviï contínuament fotos de tot el que fan perquè les afalaguin amb allò que en diuen un like o un *m'agrada*. Les amistats que tinc a la meua xarxa no es fan veure a tota hora, però quan fa falta saps –i saben– com trobar-les directament o a través d'algú.

M'explicava una noia que ella no tenia la data de naixement posada al Facebook perquè volia que les persones que la felicitessin pel seu aniversari ho fessin perquè la tinguessin present i no pas perquè ho haguessin vist allà. Era molt jove, però prou intel·ligent per entendre que la nostra veritable xarxa social no és a les xarxes socials.

Intel·ligència Artificial

A mitjà termini, la Intel·ligència Artificial (IA) tindrà efectes revolucionaris tant importants com els que va representar el descobriment de la impremta de Gutenberg al segle XV. L'invent va fer possible la publicació massiva de llibres, la difusió de les idees del Renaixement europeu i l'evolució de la cultura universal. Des de l'1 de gener de 1983, quan va sorgir internet, només hi ha hagut canvis quantitius, de més capacitat i rapidesa, però ara el canvi és qualitatiu, de moment incipient, ja que caldrà un temps per a la implantació definitiva. A dia d'avui hauríem de parlar de llenguatge artificial segons els experts, perquè els textos no tenen cap consciència lingüística ni les frases el mateix ritme i extensió, amb una o dues subordinades, però no més. No hi ha consciència del que és el llenguatge. És clar que si hi ha màquines que escriuen, els humans deixaran de fer-ho, perquè ningú els contractarà si elles ho fan més barat. Serà útil per als avenços mèdics, amb capacitat per diagnosticar tumors en poder comprovar milions de casos o per transcriure els testimonis judicials, seleccionar els temes importants i resumir-los per al jutge, però no per substituir professionals com ara els psicòlegs. Estem en l'època dels ciborgs i anem cap a la robotització.

Si la font d'informació és internet haurem de canviar la noció d'error, tot i que cada vegada que l'historiador penja un treball s'esforça a comprovar-ho tot, no deixa de ser predigital. Cada cop més ens haurem d'oblidar de la nocions de veritat, certesa, error i falsedat, que no podrem modificar ni anar enrere. Han passat a ser històriques i per tant canviants. Els historiadors podem cometre errors, basant-nos en escrits d'intel·lectuals seriosos que després Viquipèdia i Google incorporen. Tot i retirant les esmenes, l'errada es reproduïx contínuament, de manera que el ressò d'errors circula pel món globalment. Les webs ho tenen fàcil i gairebé mai tenen la decència de disculpar-se, senzillament despenegen l'article quan és una evidència que s'havien equivocat. Per aquesta raó, tenen els dies comptats per ser una rèmor del passat, com amb la digitalització la premsa escrita va entrar en una profunda crisi. Hi ha sèries i pel·lícules que presenten relacions entre persones i la IA, programada per fer la pilota a l'usuari, que sovint ho confirma: «no hi ha ningú que m'entengui com ella».

Marta Jorge

La mitja vida

Hi ha un moment a la vida en què deixes de mirar endavant amb l'ambició i la motivació desenfrenades dels primers anys. És quan comences a girar el cap enrere i et fas preguntes. No és nostàlgia. Diria que és més aviat perspectiva. Arriba sense fer soroll, com els anys que s'acumulen a l'esquena i a la quotidianitat. Quan ve aquest moment, prens consciència que mai no hauries imaginat conviure amb uns pensaments que abans vinculaves a la jubilació o a una època que semblava quedar lluny. Soc en aquest moment vital. Tinc clar que molt probablement ja he viscut més de la meitat del camí, sempre que la salut i la sort em continuïn acompanyant. Potser és només una sensació, però prou intensa per sacsejar-me. Un dia qualsevol, mentre poses una rentadora o baixes les escombraries, t'envaeix la certesa que ja no ets a la pujada, sinó en aquella part més plana i serena de la corba de la vida des d'on pots veure amb més claredat d'on vens i cap a on vas.

Amb la mirada enrere, però, també arriben les preguntes. Les que abans no tenien cabuda entre horaris, objectius i presses. Ara et preguntes si tot el que has fet tenia sentit, si les decisions preses van ser les millors, si el que no vas fer encara té remei, si les pors que t'aturaven van valer la pena. Et sorprens pensant en aquelles petites coses que abans no valoraves i que ara, de sobte, et semblen imprescindibles. Parlo d'un cafè tranquil, de gaudir d'un somriure, d'una trucada a temps a algú de qui fa massa que no en saps res. Arriba també una etapa d'acceptació. Del que ets, amb llums i ombres. Amb tot allò que hauria pogut ser diferent i tot allò que, malgrat tot, va ser. I, per primer cop en anys, entens de debò què vol dir viure amb certa pau. Ja no ho vols tot. No cal córrer tant. Tampoc cal demostrar res. M'obliga a pensar que aquest camí que comença quan l'altra meitat comença a pesar no és un final. És un nou començament. Més lent, segur, però també més lliure. Perquè quan ja no tens tant temps per perdre, el que tens el comences a valorar com mai. I és aquí on t'adones que, en realitat, potser no es tractava d'arribar enlloc, sinó d'aprendre a estar. Amb menys urgència i més consciència. La de la mitja vida, sí, però, en definitiva, amb més vida.

Montse Rosell

Gossos i ciutat

Les ciutats sempre han estat entorns dinàmics que al llarg de la història han necessitat una constant transformació. Ara ens trobem davant reptes globals com el canvi climàtic, els fluxos migratoris o la digitalització, que reclamen repensar el model de gestió, planificació i convivència. Adaptar-se a aquestes circumstàncies és clau per construir entorns més adequats, inclusivament i sostenibles, i més adaptats a les necessitats d'aquells que hi vivim. La capacitat d'adaptació és clau per respondre als reptes globals, però també per donar resposta a transformacions més subtils i igualment significatives per garantir la qualitat de vida i la cohesió social en un entorn cada vegada més complex. Un d'aquests canvis és l'augment de mascotes, especialment gossos. Sempre hi ha hagut famílies amb mascotes, però en els darrers temps ha crescut de manera significativa el nombre i la manera com les persones ens relacionem amb aquests animals, que han passat a ocupar un lloc central a moltes llars i han generat noves demandes a la gestió urbana pel que fa a serveis, espais públics i regulacions. També en aquest punt, la ciutat suspèn.

Manresa presenta greus mancances pel que fa a l'adaptació a aquesta realitat. Malgrat la creació d'algunes zones d'esbarjo caní, les iniciatives municipals han estat puntuals i totalment insatisfactòries. I la ciutat no disposa d'un pla integral que garanteixi espais segurs i accessibles per a gossos a tots els barris. La resposta municipal és que no hi ha prou terrenys per habilitar espais, una excusa a la seva inacció. Un exemple el trobem al barri de la Parada. El passeig Joaquim Serra, un vial exclusiu per a vianants, podria ser un espai ideal per passejar gossos i molts veïns el fem servir amb aquesta finalitat. L'Ajuntament, que ho sap, fa temps hi va instal·lar un punt de recollida d'excrements. I, sorpresa, tot i ser conscients d'aquest ús, no es neteja mai. Mai! La brutícia i la insalubritat no semblen una prioritat per als nostres gestors municipals. La raó, segons em va dir un treballador municipal, és que l'Ajuntament hi va instal·lar unes pilones que impedeixen que els vehicles de neteja hi puguin accedir. Aquest és el nivell. Sort que la majoria dels veïns són curosos i que la pluja aquest any ha ajudat a mantenir certa higiene, però és insuficient. I aquest és només un exemple que podríem extrapolar a gairebé tota la ciutat.

Créixer jugant

Un dissabte a l'Espai SAFA. Autor: Enric Casas

A finals dels anys setanta, enmig de la transició democràtica, Manresa bullia d'iniciatives que volien transformar la ciutat. Als barris hi naixien esplais, agrupaments escoltes i entitats juvenils que entenien el lleure com una eina d'educació i de compromís social. Eren espais de llibertat i d'aprenentatge col·lectiu, sovint vinculats a parròquies o moviments veïnals, on infants i joves descobrien valors com la cooperació, la natura o el servei als altres.

Joana Vilar i Bujons
Fotos: Enric Casas, Joana Vilar i arxius

Quaranta anys després, aquell esperit continua viu, però transformat. El CAE, nascut el 1984 per formar monitors i donar estructura a aquest moviment, és avui el referent del lleure educatiu a la ciutat. Els caus i esplais mantenen la seva tasca educativa, però en un context diferent: més regulat, més professionalitzat i, sovint, menys militant. El repte actual és preservar la vocació transformadora d'aquell lleure dels orígens en una societat on l'oci s'ha convertit en mercaderia i el temps lliure en bé escàs.

L'experiència del joc: una mirada en moviment

El lleure no és només temps lliure. És una manera d'entendre l'educació,

de viure la comunitat i d'aprendre sense llibres. Sovint es parla del joc com d'una activitat secundària, però en realitat és una de les formes més profundes de coneixement. Jugar és

El món
del lleure
viu avui un
moment fràgil.
La manca de
relleu generacional
és una de les
principals
preocupacions

de viure la comunitat i d'aprendre sense llibres. Sovint es parla del joc com d'una activitat secundària, però en realitat és una de les formes més profundes de coneixement. Jugar és experimentar, crear, compartir i equivocar-se sense por. Per això, l'educació en el lleure és molt més que omplir les tardes de dissabte o els casals d'estiu: és una escola de vida.

A Manresa, el lleure educatiu ha trobat el seu lloc en una xarxa viva d'esplais, caus i entitats que fan servir el joc com a llenguatge comú. Les seves dinàmiques –gimcanes, sortides, tallers o activitats a la natura– posen en moviment el cos i la ment, i transformen espais quotidians en llocs d'aprenentatge. A través del joc, els infants aprenen a cooperar, a respectar les

Els infants i un monitor de l'esplai SAFA. Foto: Enric Casas

normes, a perdre amb esportivitat i a prendre decisions en grup. És un procés que deixa empremta.

Els monitors i caps són les figures clau d'aquest aprenentatge. No actuen com a mestres ni com a pares, sinó com a guies: observen, proposen, acompanyen. El seu paper no és dir què s'ha de fer, sinó crear les condicions perquè els infants descobreixin per ells mateixos. Darrere de cada activitat hi ha una intenció educativa –una habilitat per treballar, una emoció a explorar, un valor a transmetre– que sovint passa desapercebuda per qui només hi veu jocs i rialles.

El lleure també és emoció i comunitat. Quan un grup de nens aixeca una tenda sota la pluja o quan un equip aconsegueix resoldre una prova en una gimcana, no només estan jugant: estan aprenent a confiar, a comunicar-se, a

compartir responsabilitats. Són petits laboratoris de convivència on es posen en pràctica els valors que després sostenen la vida adulta.

El joc permet equivocar-se, provar, reinventar-se. En una societat accelerada i tecnificada, el lleure recupera el ritme humà, el temps de la mirada i del contacte. No hi ha pantalles ni algorismes que valguin: només persones que juguen i, jugant, aprenen a viure junts.

Per això, quan els caus, els esplais o el CAE organitzen una activitat, en realitat no només estan oferint oci, sinó construint ciutat. Cada joc, cada sortida, cada taller és una petita peça d'un projecte més gran: educar ciutadans lliures, compromesos i conscients. I aquesta és, potser, la millor definició possible del lleure: un espai on es juga per aprendre, però sobretot, on s'aprèn a jugar la vida.

Marc històric

Manresa ha estat, històricament, una ciutat amb una forta tradició associativa, i el lleure no n'ha estat una excepció. Des dels anys setanta, desenes d'esplais i agrupaments escoltes han omplert els caps de setmana de jocs, excursions i valors educatius. Molts van néixer arrelats als barris, sovint sota el paraigua de les parròquies, i amb el temps s'han anat transformant o desapareixent, seguint el ritme de la ciutat i dels seus canvis socials.

Avui, els agrupaments escoltes que mantenen viva la flama del moviment són l'AEiG Antoni Gaudí, al barri de la Sagrada Família; l'AEiG La Salut, a Viladordis; l'AEiG Cardenal Lluch, al Barri Antic; i l'AEiG Cavall Bernat, vinculat al barri de la Carretera de Santpedor. Entre tots apleguen prop de dos-cents infants i joves, i com a mínim una quinzena de caps i quells en cada agrupament. Segons expliquen la Laia Perramon i la Berta Martínez, caps d'aquests caus, «les dinàmiques s'han adaptat als nous temps, però l'esperit continua sent el mateix: educar des del joc i la convivència».

Els esplais, per la seva banda, també han viscut una trajectòria irregular. Alguns dels històrics com l'Esplai Crist Rei, l'Esplai SAFA o el Minuatx encara funcionen, tot i que amb grups més petits i estructures més senzilles. D'altres, com l'Esplai Flor de Neu, l'Esplai Sant Josep o el de la Sagrada Família, que havien estat referents de barri durant els anys vuitanta i noranta, ja fa temps que van abaixar la persiana. Les causes són diverses: la manca de relleu, la pressió burocràtica o simplement el pas del temps i els canvis en els hàbits familiars i d'oci.

Malgrat tot, el teixit associatiu del lleure continua actiu i connectat. Les entitats participen en espais de coordinació com el GALL –Grup d'Amics del Lleure de Manresa–, que promou activitats conjuntes i fomenta el treball en xarxa. «Ens trobem sovint i compartim recursos, però cadascú ha d'espavilar-se per mantenir-se viu», reconeixen les caps escoltes. «Fem assemblees periòdiques, tant a nivell

Els Minyons de Muntanya (al fons) i de l'Estol de Follets (en primer terme) durant una promesa, el 12 de novembre de 1933.
Font: *Educació en el lleure a Manresa. Història del moviment associatiu en el lleure a Manresa*, de Raül Miras.

territorial com nacional», explica Peramon. A Manresa, el lleure continua sent un termòmetre del compromís col·lectiu: quan hi ha joves que dediquen el seu temps a educar altres joves, vol dir que la ciutat encara juga a fer comunitat.

Lleure i religió

Durant dècades, l'educació en el lleure a Catalunya va caminar de la mà de l'Església. Els primers espais i caus van néixer, en bona part, dins de les parròquies i dels moviments cristians, que trobaven en el lleure una

manera de transmetre valors i crear comunitat.

Amb el pas dels anys, però, aquesta vinculació s'ha anat difuminant. Els agrupaments escoltes i guies de Catalunya (AEiG) han fet un procés cons-

Grup de nenes durant un àpat de les colònies escolars de l'Ajuntament, el 1932.
Font: *Llibre Educació en el lleure a Manresa. Història del moviment associatiu en el lleure a Manresa*, de Raül Miras i Dillet

Membres de l'únic grup de Guies dels Minyons de Muntanya, l'11 de juliol de 1937.
Font: Educació en el lleure a Manresa. Història del moviment associatiu en el lleure a Manresa, de Raül Miras

cient de desvinculació religiosa per obrir-se a totes les creences i sensibilitats. «Fa quatre o cinc anys es va decidir a nivell nacional que ens definíem com a laics», explica Berta Martínez, cap de l'AEiG La Salut de Viladordis. «Vam substituir el concepte de religió pel d'espiritualitat, entesa com la connexió amb un mateix i amb la natura».

Laia Perramon, de l'AEiG Antoni Gaudí, hi coincideix: «Ara treballem més des de la pedagogia i el contacte amb l'entorn, no des de la fe. El nostre objectiu és educar persones lliu-

res, compromeses i crítiques». Aquest canvi reflecteix l'evolució del mateix teixit social manresà: d'una ciutat on els esports sorgien sota el campanar, a una ciutat on el joc i la natura s'han col·locat al centre.

Als anys vuitanta el joc era una extensió natural de la catequesi. Les trobades de dissabte començaven o acabaven amb una visita al temple, les cançons feien referència a valors cristians i les colònies d'estiu incloïen la missa del diumenge com una activitat més del programa.

El model combinava fe, servei i comunitat: l'objectiu no era només entretenir els infants, sinó educar-los en l'esperit cristià, la solidaritat i l'ajuda mútua. Els caps, sovint joves vinculats a moviments d'Acció Catòlica o a les congregacions parroquials, actuaven com a referents morals i educadors. Les excursions, els campaments i les activitats tenien sempre un rerefons pedagògic i espiritual: descobrir Déu a través de la natura, del silenci o del treball en equip. Aquest model va marcar profundament el moviment escolta i d'esports fins ben entrada la democràcia.

Promesa de Minyons de l'AE Sant Francesc Xavier, celebrada a la Cova de Sant Ignasi l'1 de març de 1964.
Font: Educació en el lleure a Manresa. Història del moviment associatiu en el lleure a Manresa, de Raül Miras

A dalt, sortida de Sant Jordi de l'Agrupament Escolta Cardenal Lluch, l'any 1961.
Font: *Educació en el lleure a Manresa. Història del moviment associatiu en el lleure a Manresa*, de Raül Miras. A sota, Setmana de jocs al carrer organitzada pel CAE. Font: Arxiu CAE

Amb la transició, però, el llenguatge va començar a canviar: del catecisme es va passar a la reflexió personal, i del servei religiós al compromís social. «La gran diferència entre abans i ara és la relació amb la religió», explica Berta Martínez, cap de l'AEiG La Salut.

Els nous agrupaments busquen transmetre valors universals –respecte, cooperació, sostenibilitat–, que beuen d'aquell llegat cristià, però s'expressen en un llenguatge més obert i plural.

El CAE

El CAE –Centre d'Animació i Esplai– és avui una de les entitats més emblemàtiques del lleure educatiu a Manresa, però el seu origen es remunta a un moment molt concret: els primers anys vuitanta, quan el moviment d'esplais vivia una autèntica eferescència. En plena transició democràtica, sorgien nous grups de joves que volien fer educació des del joc, l'excursionisme i la convivència, però que necessitaven formació i reconeixement institucional.

A partir del 1981, l'Ajuntament de Manresa va començar a organitzar els primers cursos de monitors de lleure i aviat es va veure la necessitat de crear una estructura estable que garantís la qualitat i la continuïtat d'aquella for-

mació. El 1984 naixia oficialment el CAE com a associació sense ànim de lucre, impulsada per persones vinculades als espais, a l'educació i a la pedagogia. El seu objectiu era clar: professionalitzar el món del lleure sense perdre'n l'essència educativa i comunitària.

Des dels seus inicis, el CAE ha tingut una doble funció. D'una banda, formar monitors i directores amb titulació reconeguda per la Generalitat, que és una activitat que continua sent un dels pilars fonamentals de la seva tasca. De l'altra, impulsar projectes de lleure transformador, des de casals d'estiu fins a programes socials per a infants i joves en situació de vulnerabilitat. Amb el temps, el centre ha esdevingut un veritable laboratori d'educació no formal, que entén el joc com una eina per aprendre i per fer ciutat.

«Fa quaranta anys el lleure estava focalitzat en els espais», explica Nasi Muncunill, director del CAE, «però avui l'oferta s'ha ampliat molt: hi ha més activitats, més formats i també més requisits. La nostra missió és garantir que, sigui on sigui, el lleure continuï sent educatiu i de qualitat.»

D'escola de monitors a referent sociocultural

El CAE ha anat ampliant la seva activitat en tres grans eixos: formació, serveis educatius i dinamització sociocultural. Des de fa quaranta anys han format cada any centenars de monitors, directores i premonitors. A més dels cursos oficials, l'entitat ofereix activitats a la ciutat, itineraris formatius i un banc de recursos per a totes les entitats de lleure de Manresa.

Però el CAE és molt més que una escola de formació. Amb el pas dels anys, ha consolidat una xarxa de projectes socioeducatius que arriben a tota la Catalunya Central. Un dels més significatius és el Casal de Joves La Kampana, a la plaça d'Icària, del Barri Antic, un espai obert on cada tarda una trentena de nois i noies reben suport educatiu i emocional. És molt més que un casal: és un punt de trobada, d'acompanyament i de creixement personal, pensat perquè els joves trobin el seu lloc a la ciutat.

També destaca el projecte del Mil·lenari, que treballa amb infants des d'una vessant educativa i emocional, així com programes com Entra en Joc

Nasi Muncunill, director actual del CAE.
Foto: A. Delgado

o Tarasca, que utilitzen el joc de taula com a eina per desenvolupar competències socials, comunicatives i cooperatives dins les escoles. «Sempre hem volgut que el nostre lleure fos transformador», expliquen des del CAE. «No es tracta només de passar-ho bé, sinó de generar vincles, d'educar en valors i de donar oportunitats».

El joc com a motor cultural i ciutadà

La dimensió cultural i comunitària del CAE és igualment destacable. L'entitat

Setmana de jocs al carrer organitzada pel CAE. Font: Arxiu CAE

A dalt i a sota, setmana de jocs al carrer organitzada pel CAE. Font: Arxiu CAE

Nit de jocs dels dijous, al local del CAE de la Plaça del Mil·lennari

és al darrere de bona part de les activitats lúdiques i culturals més populars de Manresa: la Gimcana de la Llum, el Tast de Jocs al Casino, la Setmana del Joc al Carrer o el Torneig de Catan, que cada any omplen la ciutat de taules, daus i fitxes. A través d'aquestes propostes, el CAE converteix el joc en una experiència col·lectiva, un espai de trobada intergeneracional i d'aprenentatge compartit que dona vida a places i carrers.

Les Nits de Jocs del CAE, que se cele-

bren cada dijous des de fa més de vint anys, s'han convertit en una autèntica institució. Punt de trobada d'aficionats, famílies i curiosos, aquestes sessions setmanals són un exemple de com el joc pot trencar barreres d'edat, origen o experiència. «Sovint ens oblidem que el joc és un llenguatge universal –expliquen–. Fa vincles, ens iguala i ens ensenya a conviure». És en aquest tipus d'activitats on queda clar que el lleure no només apel·la els més menuts, sinó que és una eina transversal per totes les edats, orígens i gèneres.

Una escola de ciutadania

Amb aquesta filosofia, el CAE ha anat teixint una xarxa de complicitats que connecta escoles, famílies, entitats i administracions. Avui, amb una trentena de professionals, una xarxa de voluntaris i més d'un miler d'alumnes formats, el CAE és molt més que una entitat de lleure: és una escola de ciutadania.

A la seva pàgina web, el CAE resumeix la seva missió amb tres paraules clau: joc, educació i voluntariat. Tres pilars

que expressen la seva manera d'entendre el món: «promoure una societat més activa, creativa i participativa a través del lleure i l'acció educativa». Aquesta visió s'ha traduït, al llarg dels anys, en projectes que combinen rigor pedagògic, sensibilitat social i compromís amb el territori.

El Nasi Muncunill, el director actual de l'entitat, ho resumeix així: «Hem passat d'un model molt voluntarista a una estructura amb més exigència i responsabilitat. Però el repte és el mateix: mantenir viva la passió per educar a través del joc».

Després de més de quatre dècades d'història, el CAE continua fidel al seu principi fundacional: fer ciutat jugant. En un temps on el lleure s'ha convertit sovint en producte o consum, el CAE reivindica el joc com un espai lliure, com a eina d'aprenentatge i com a forma de construir comunitat. I potser, en això, rau bona part del seu èxit: no només ensenya a jugar, sinó que ens recorda per què jugar continua sent essencial per aprendre a viure junts.

Sense relleus, problemàtica actual del lleure

Malgrat l'esforç i la vitalitat de moltes entitats, el món del lleure viu avui un moment fràgil. La manca de relleu generacional és una de les principals preocupacions, tant als caus com als esplais. «Ens falten mans i ens falten referents», reconeix Laia Perramon, de l'AEiG Antoni Gaudí. «Hi ha gent jove amb ganes, però costa que s'hi quedin. El compromís ja no és el mateix d'abans».

Als anys vuitanta i noranta, ser monitor o cap era gairebé una forma de militància. Els joves dedicaven els caps de setmana i bona part de les vacances a fer de voluntaris, sovint sense cap altra motivació que la d'educar i fer comunitat. Avui, en canvi, el lleure competeix amb un ampli ventall d'activitats, responsabilitats i ritmes de vida. «Hi ha menys implicació i més rotació», diu Berta Martínez, de l'AEiG La Salut. «Molts s'apunten un o dos anys i després se'n van. Costa trobar gent que agafi el relleu i sàpiga com liderar».

Nit de jocs dels dijous, al local del CAE de la Plaça del Mil·lennari

A aquest escenari s'hi afegeix un canvi en els hàbits de les famílies, que també condiciona el futur del lleure. Si abans els caps de setmana eren el moment per compartir temps comunitari i participar en esplais o caus, avui molts infants tenen la setmana plena d'activitats extraescolars, mentre que el dissabte i el diumenge s'han convertit en espais de desconexió o logística familiar. Les dinàmiques del món laboral –amb horaris extensos i poc conciliadors– fan que els pares i mares busquin opcions pràctiques i concentrades entre setmana. «És més fàcil deixar el nen al casal esportiu o a anglès després de l'escola que no pas comprometre's amb una activitat de cap de setmana», apunten diversos monitors de l'esplai SAFA. El resultat és que el lleure educatiu de base,

aquell que requereix continuïtat i implicació familiar, ha perdut centralitat dins del calendari i sovint queda relegat a un segon pla.

Burocràcia

A tot això s'hi suma un factor que tothom assenyala: la burocràcia. El que abans es resolia amb una reunió i ganes de fer activitats, ara exigeix permisos, protocols, assegurances, titulacions i formularis. Les entitats de lleure –que històricament havien funcionat gràcies a la iniciativa i l'autogestió– veuen com el pes administratiu els ofega part del dinamisme natural. «Abans era tot més espontani», expliquen les caps escoltes. «Ara, abans de fer una excursió o muntar una activitat, hem de passar per una muntanya de papers. Això talla les ales, tot i que

A l'esquerra, Laia Perramon, de l'AEiG Antoni Gaudí, i a la dreta, Berta Martínez, de l'AEiG La Salut

entenem que sigui necessari». Aquesta burocratització no només complica la feina dels monitors, sinó que sovint allunya nous voluntaris, especialment els més joves, que troben el sistema massa feixuc per implicar-s'hi.

La sensació general és que la seguretat i la regulació –necessàries i positives– han acabat convertint-se també en una barrera invisible que frena la creativitat i l'espontaneïtat que sempre havien caracteritzat el lleure educatiu.

El Nasi Muncunill, del CAE, també en parla: «El que abans era un moviment comunitari i popular ara és un sistema molt més tècnic. S'han guanyat drets, qualitat i reconeixement institucional, però s'ha perdut part de l'espurna inicial, aquella il·lusió col·lectiva de fer

alguna cosa per la ciutat». Per a Muncunill, el repte passa per trobar l'equilibri: «No es tracta de tornar al passat, sinó de mantenir l'esperit educatiu i participatiu dins d'una estructura més complexa i exigent».

El resultat és un lleure més estructurat i segur, però també més lent i institucionalitzat. Sense el mateix caliu comunitari d'abans, les entitats viuen amb la sensació d'haver passat d'un model de lleure militant a un de lleure funcional: més ben organitzat, però amb menys arrelament.

I, tanmateix, entre nits de jocs, campanyes i gimcanes, encara hi ha qui continua creient que educar des del joc és una de les formes més nobles de compromís social.

El futur del lleure: reptes

El lleure educatiu ha sabut adaptar-se a cada època, i Manresa n'és una bona mostra. Però el context actual planteja nous reptes que van molt més enllà de la manca de voluntariat o de la burocràcia. El món canvia de pressa, i amb ell també ho fan els infants, els joves i les seves necessitats. Els esplais, els caus i el CAE s'esforcen per trobar el seu lloc en una societat on el temps lliure ja no és tan lliure i on la immediatesa digital ha substituït sovint la paciència del joc col·lectiu.

Un dels grans desafiaments és aconseguir reconnectar amb els joves, tornar a fer del lleure un espai atractiu i significatiu. «Els infants d'avui viuen envoltats d'estímuls, pantalles i activitats programades –expliquen des del CAE–. El nostre repte és oferir-los experiències reals, vivències compartides i espais on puguin ser protagonistes».

També hi ha una necessitat creixent d'inclusió i diversitat. El lleure educatiu busca arribar a tots els perfils socials, econòmics i culturals, però encara hi ha barreres. Els preus de les activitats, la manca d'espais accessibles o la poca representació de certs col·lectius dificulten la plena participació. Des del CAE, projectes com La Kampana o el Mil·lenari treballen precisament per obrir portes: «El lleure ha de ser un dret i no un privilegi», recorden.

Als caus i esplais hi tendeixen a assistir infants provinents de famílies de classe mitjana, i costa una mica que es diversifiquin els grups. «Al final el cau és una cosa molt tradicional i de vegades costa una mica arribar a tots els infants que voldríem», reconeix Laia Perramon, de l'AEiG Antoni Gaudí. «Potser és veritat que els esplais tenen més diversitat que els caus».

Alhora, el sector ha de redefinir el paper del voluntariat i la professionalització. L'equilibri entre la vocació i la feina remunerada és delicat, però imprescindible per garantir continuïtat. «El lleure necessita persones formades i amb condicions dignes, però sense perdre l'esperit associatiu que el

va fer néixer», apunta Nasi Muncunill. Aquesta tensió entre entusiasme i estructura, entre improvisació i gestió, és una de les claus del futur.

Un altre repte és el de la connexió amb el territori. Les noves generacions han crescut en un context globalitzat, però les entitats de lleure continuen sent espais arrelats al barri, a la ciutat, a la natura immediata. Recuperar aquesta mirada local –fer del joc una eina per estimar el propi entorn– és una de les grans oportunitats de futur. «Quan un infant juga al carrer, aprèn que aquell carrer és seu», recorden des del CAE.

Les administracions locals també juguen un paper clau. A Manresa, l'Ajuntament ha mantingut una relació constant amb les entitats de lleure, oferint espais, suport logístic i subvencions, però sovint insuficients per garantir la continuïtat del voluntariat. L'equilibri entre autonomia associativa i suport institucional és encara un dels reptes pendants.

Finalment, el lleure haurà d'afrontar un repte cultural: reivindicar el seu valor educatiu davant una societat que encara el percep com un simple entreteniment. Fer entendre que darrere d'una gimcana hi ha treball pedagògic, que una excursió pot ser una lliçó de vida, i que una dinàmica de grup pot ensenyar més que moltes hores d'aula.

Manresa compta amb una llarga tradició i un teixit associatiu que l'avalua. Si el lleure ha sabut sobreviure a canvis socials, crisis econòmiques i transformacions culturals, és perquè ha estat capaç de reinventar-se sense perdre el nord. I és en això on té la seva força: continuar educant des del joc, des de la convivència i des de la idea –tan senzilla com revolucionària– que fer comunitat també és una manera d'aprendre.

Lleure i gènere: una direcció amb nom de dona

El món del lleure educatiu ha estat, històricament, un espai on les dones han tingut un paper protagonista. Tant als esplais com als agrupaments escoltes, la majoria de monitores i caps han estat

Equip de monitors i monitores de l'esplai SAFA

noies, especialment en les tasques de direcció i acompanyament dels grups més petits. Segons explica Anna Llorente, monitora de l'Esplai SAFA, «tradicionalment sempre hem estat més noies, i sovint som nosaltres les que portem els grups d'infants més petits, potser perquè tenim més paciència o una manera diferent d'enfocar la cura».

Aquesta presència femenina ha estat una constant en el lleure manresà, on la pedagogia del joc i l'educació en valors han anat molt sovint de la mà de lideratges femenins joves i compromesos. Tot i això, Llorente assenyala que la tendència comença a canviar: «Ara ha pujat un grup potent de nois, i això és molt positiu. Es nota més equilibri i més diversitat d'estils dins dels equips».

Aquest canvi generacional apunta cap a un lleure més igualitari, on els rols ja no estan tan marcats per gènere i on educar des del joc es concep com una tasca compartida. Malgrat que el pes històric del voluntariat femení és evident, cada cop més entitats treballen per trencar estereotips i fer que el lleure sigui també un espai d'igualtat, no només en el missatge educatiu, sinó en la seva pròpia organització.

Quan els esplais es van apagar

El mapa del lleure manresà no sempre ha estat com el coneixem avui. Als anys vuitanta i noranta, la ciutat bullia d'esplais i agrupaments escoltes: gairebé cada parròquia o barri tenia el seu grup, i els caps de setmana s'omplien de jocs, excursions i campaments. Però amb l'entrada del nou segle, una part d'aquest teixit es va anar esfilagarsant. Entre finals dels noranta i principis dels dos mil, molts esplais van anar desapareixent en silenci, ofegats per una combinació de factors socials i estructurals.

La manca de relleu generacional va ser un dels motius principals. Els monitors que havien fundat aquells esplais havien crescut, i els nous joves ja no tenien el mateix compromís. L'oci començava a oferir altres opcions –més immediates, menys exigents–, i el voluntariat requeria un grau d'implicació que molts no podien o no volien mantenir.

A això s'hi va sumar un altre canvi profund: la burocratització creixent del lleure. Allò que als anys vuitanta es feia amb quatre fulls i molta em-

penta, a poc a poc es va veure sotmès a permisos, protocols, assegurances i exigències legals. El que havia nascut com un moviment espontani i popular va anar esdevenint una activitat més reglada, més professionalitzada i, sovint, més difícil de sostenir per entitats petites.

Molts d'aquests esplais –com el Flor de Neu, el Sant Josep o el Pare Algué– tenien un fort component parroquial o veïnal. Quan les parròquies van perdre pes com a nucli social i les xarxes de barri es van afeblir, el lleure també en va sortir tocat. Alguns grups es van integrar en iniciatives més grans, d'altres van desaparèixer sense relleu. En canvi, els agrupaments escoltes van resistir millor: la seva vinculació a federacions com Minyons Escoltes i Guies o Escoltes Catalans els va donar més estructura, més suport i continuïtat.

Una nova cartografia del lleure

Amb el pas del temps, l'ecosistema del lleure educatiu català ha viscut una reorganització significativa que s'ha reflectit també a Manresa. Si bé antigament hi havia entitats més diverses, amb organitzacions com els Moviments Júnior o altres agrupacions més petites, avui gran part dels esplais i caus locals s'han consolidat dins de dues grans estructures: ESPLAC (Esplais Catalans) i AEiG / Minyons Escoltes i Guies de Catalunya.

Per als esplais, ESPLAC s'ha convertit en la federació referent. Segons els seus estatuts, un dels objectius principals és coordinar l'acció dels esplais i donar suport a la creació de noves entitats, i també oferir formació per a monitores i monitors. Aquesta estructura ha permès que molts esplais de base laica i progressista, que potser abans eren més independents o dispersos, s'organitzin sota un paraigua comú que els dona recursos, formació i visibilitat.

D'altra banda, els caus manresans es troben pràcticament tots dins del moviment escolta AEiG, que forma part de Minyons Escoltes i Guies de Catalunya. Diversos agrupaments de Man-

Taula dels caus i esplais actius actualment a Manresa

CAUS	ESPLAIS
AEiG Antoni Gaudí	Esplai Vic-Remei
AEiG Cardenal Lluç	Esplai Minuatx
AEiG La Salut	Esplai Can Cristu
AEiG Cavall Bernat	Esplai SAFA
	Esplai Merlot de Sallèles

resa –Antoni Gaudí, Cardenal Lluç, Cavall Bernat i La Salut– són AEiG. Aquesta federació escolta-guia ofereix una estructura estable, amb branques d'edat, projectes educatius i una organització pedagògica clara. A nivell més global, la FCEG (Federació Catalana d'Escoltisme i Guiatge) inclou Minyons, AEiG i altres moviments dins d'un sistema federat.

Aquest procés de concentració ha suposat també el darrer cop de timó per a organitzacions històriques que abans tenien més pes. Per exemple, els Moviments Júnior, que en altres èpoques agrupaven esplais i caus diferents, han anat perdent força a favor d'aquestes grans federacions consolidades. En alguns casos, petits grups escoltes o esplais han desaparegut o s'han integrat en AEiG o ESPLAC, abandonant formats més autòdirigits.

El canvi no és només organitzatiu, sinó també ideològic: ESPLAC, amb la seva filosofia laica, ha reforçat una visió del lleure vinculada amb la transformació social i l'educació en drets. Els seus estatuts recullen explícitament la voluntat de promoure projectes socioeducatius i de fomentar la participació de joves i monitors en iniciatives de compromís.

En definitiva, aquesta nova cartografia del lleure ha ajudat a reforçar les entitats, assegurar la continuïtat i pro-

fessionalitzar la seva acció, tot mantenint l'esperit educatiu i voluntari que defineix l'educació en el lleure. Però aquest procés també implica reptes: integrar la diversitat d'agrupaments i tradicions, preservar l'autonomia local i fer que les grans estructures no es converteixin en burocràtiques.

El lleure en canvi constant

Els últims quinze anys han transformat profundament el món del lleure, tot i que la seva essència –educar jugant i fer comunitat– continua intacta. Els esplais i agrupaments d'avui no s'assemblen gaire als de principis dels 2000, quan el voluntariat encara tenia un component més espontani i el pes de la burocràcia era molt menor. L'Esplai SAFA, com tants d'altres, nés un bon exemple: una entitat que ha sabut adaptar-se als temps sense perdre l'esperit d'aquella generació de monitors que, com la Marta Daura, van viure una etapa de transició.

Quan la Marta va entrar a l'equip de monitors, el 2008, el lleure començava a professionalitzar-se i a estar molt més regulat. «Ja havíem de fer cursos, portar papers, justificar activitats...», recorda. «No era com abans, que tot es feia de manera més improvisada, però tampoc tan exigent com ara». Amb els anys, les normatives han crescut, els protocols s'han multiplicat i les entitats han hagut d'aprendre a conviure amb una gestió cada vegada més

feixuga. El resultat, segons ella, és un lleure més segur però també menys àgil, on la creativitat sovint ha de lluitar contra la burocràcia.

També ha canviat la manera de viure el compromís. Si als anys vuitanta el monitoratge era gairebé una forma de militància, la generació de la Marta representava un punt mig: joves implicats, però amb més limitacions de temps i amb menys vocació de continuïtat. «Molts monitors entràvem perquè volíem aportar alguna cosa, però també sabíem que seria una etapa. No era per a tota la vida». Aquesta visió, més temporal i flexible, ha anat consolidant-se en els equips actuals, on la rotació és més alta i el relleu, més incert.

El perfil dels infants també s'ha transformat. «Ara són més inquiets, més acostumats a estímuls ràpids», observa la Marta. La convivència amb la tecnologia, la hiperconnexió i la manca d'espais lliures han canviat la manera com els nens juguen i s'organitzen. Els monitors han hagut d'aprendre a competir amb pantalles i horaris plens, a recuperar el valor del temps lent i de l'atenció compartida. En aquest sentit, el lleure s'ha convertit en un refugi d'experiències reals, un espai on desconnectar del soroll digital i reconnectar amb la natura, el grup i un mateix.

Malgrat tots aquests canvis, hi ha aspectes que es mantenen inalterables. L'educació en valors, la convivència i la cura mútua continuen sent el centre de tot. «El paper del monitor és acompanyar, fer sentir que tothom té un lloc», diu la Marta. «Això no ha canviat. Potser tenim altres eines, però la base és la mateixa».

El lleure d'avui és més exigent, més

formal i més conscient, però també més fràgil. Necessita temps, reconeixement i relleu. I, tot i les dificultats, continua sent un espai privilegiat on els infants poden aprendre a conviure, a cooperar i a créixer en llibertat. Els anys passen, però el joc –a Manresa, com arreu– continua sent el fil invisible que uneix generacions i manté viva la voluntat de transformar el món des de la petita gran revolució d'un esplai.

CENTRE DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA MONTSERRAT

SLC Manresa – SCC Bages · Passeig de Pere III, 68

Tel. 93 872 17 07

manresa@cpnl.cat www.facebook.com/SLCdeManresa

Inscripcions als cursos de català per a adults del Consorci per a la Normalització Lingüística

El CNL Montserrat ofereix nous cursos de català de nivell inicial, bàsic, elemental, intermedi i suficiència. Les inscripcions de **torn preferent** (per a alumnes que han fet un curs al CPNL en l'últim any) es faran el **16 de desembre**. Les de **torn general**, per a tothom, **seran el 17 de desembre** per als cursos **inicials i bàsics 1** i el **18 i 19 de desembre**, per a **tots els nivells fins a suficiència**. Es podran fer en línia a la plataforma d'inscripció o bé presencialment al CNL Montserrat (passeig de Pere III, 68, entresol. Entrada per la plaça de l'11 de Setembre), de 9 a 14 hores i de 16 a 19 hores, de les dates assenyalades. Els cursos començaran el 8 de gener.

L'oferta, la modalitat i el detall dels horaris es podran consultar en el

cercador de cursos de la pàgina web del CPNL a partir del 17 de novembre. Tots els detalls de la inscripció es poden consultar a: <https://www.cpnl.cat/inscripcions/>

Pas previ a la inscripció

Per poder-se inscriure, les persones interessades han d'accedir a la plataforma d'inscripció del CPNL (<https://inscripcions.cpnl.cat>) per determinar quin nivell de català tenen. Cal aportar un certificat oficial que acrediti la seva competència lingüística o bé sol·licitar una prova de nivell. Totes les persones que vulguin sol·licitar una prova de nivell o aportar un certificat ho hauran de fer abans de l'11 de desembre, inclòs. Passada aquesta data, no es podrà garantir que es puguin inscriure en aquest període d'inscripció.

El valor del compromís

El lleure educatiu és, sobretot, una vocació. Darrere de cada esplai i cada cau hi ha desenes de joves que dediquen hores, caps de setmana i vacances a fer de monitors sense esperar-ne res a canvi. El voluntariat és el motor del lleure, i la seva força rau precisament en això: en la gratuïtat, en l'empenta de voler educar des del joc i la convivència. És una feina que no es mesura en hores ni en sous, sinó en experiències, vincles i aprenentatges compartits.

Tanmateix, aquesta mateixa condició és també una de les seves febleses. El lleure continua sent, en la majoria de casos, una tasca no remunerada o simbòlicament compensada, malgrat l'enorme responsabilitat que implica. La paradoxa és evident: els monitors i caps gestionen infants, activitats, pressupostos i equips, però sovint ho fan de manera totalment voluntària, assumint un paper que en altres àmbits seria estrictament professional.

Quan el lleure s'intenta professionalitzar –com passa en casals d'estiu, activitats municipals o programes socials–, el resultat tampoc no és gaire millor. Els sous són baixos, els contractes temporals i les condicions laborals precàries. Ser monitor de lleure com a professió continua sent, avui, una feina mal pagada i poc reconeguda.

Aquesta precarietat econòmica, però, no només afecta qui hi treballa: també condiciona la continuïtat de les entitats. Molts monitors acaben marxant quan necessiten estabilitat o quan la feina remunerada els impedeix mantenir el compromís amb el grup. I tot i que les federacions com ESPLAC o

AEiG ofereixen formació i suport, el sistema encara depèn gairebé del tot de la militància juvenil.

Malgrat tot, el voluntariat és part de l'essència del lleure. Precisament el fet de no convertir-lo en una feina és el que en manté el valor comunitari, lliure i transformador. Però la frontera entre vocació i explotació continua sent fina, i el debat sobre si el lleure hauria de tenir més reconeixement econòmic –sense perdre el seu esperit– és ben viu.

Al capdavant, el que sosté el lleure no són els diners, sinó el compromís invisible d'una colla de joves que, setmana rere setmana, decideixen que jugar amb sentit i educar amb entusiasme continua valent la pena.

Continuar jugant

El lleure educatiu a Manresa és, en essència, la història d'una ciutat que ha sabut créixer jugant. Darrere de cada esplai, cada cau i cada activitat del CAE hi ha desenes de persones que han dedicat el seu temps a educar des de la convivència, la creativitat i el compromís. Han canviat les formes, els espais i les generacions, però l'esperit del lleure –aquest voler aprendre vivint, compartir fent i educar sense imposar– continua ben viu.

El pas dels anys ha anat transformant aquell moviment juvenil i espontani dels vuitanta en una xarxa més professionalitzada i complexa, però també més conscient del seu valor educatiu i social. El CAE ha esdevingut el fil conductor d'aquesta evolució, formant milers de monitors i garantint que el

joc continuï sent una eina d'aprenentatge i cohesió. Altres iniciatives com el GALL han demostrat que la cooperació entre esplais i caus és possible, que les diferències es poden convertir en força compartida i que educar en valors no és patrimoni de ningú, sinó un projecte col·lectiu.

Malgrat els reptes, el lleure continua sent un espai d'oportunitat. Perquè en un món accelerat i hiperconnectat, el joc encara ens ensenya a aturar-nos, a mirar-nos als ulls, a confiar i a construir plegats. Potser això explica per què, després de més de quaranta anys, Manresa encara juga, i en el joc hi troba, sovint sense adonar-se'n, una de les formes més honestes de fer comunitat.

PM POSTAL SCCL
SERVEIS POSTALS PER EMPRESES
pmpostalsccl@gmail.com

El GALL: quan el lleure fa pinya

A Manresa, el món del lleure no s'entén sense el GALL –Grup d'Amics del Lleure–, un espai de trobada entre caus, esplais i entitats que treballen per mantenir viva la flama de l'educació en el temps lliure. Creat a principis dels anys noranta, el GALL va néixer amb una idea tan simple com ambiciosa: fer cohesió entre entitats que, malgrat les diferències, comparteixen una mateixa manera d'entendre el creixement personal i la vida en comunitat.

Històricament, entre els agrupaments escoltes i els esplais laics o parroquials hi ha hagut una certa rivalitat. Venien de tradicions diferents, amb metodologies i símbols propis, i sovint funcionaven d'esquena els uns als altres. Però a Manresa, aquesta rivalitat es va transformar en col·laboració gràcies al GALL. Els monitors i caps de diverses entitats van entendre que, més enllà de les sigles, el que els unia era molt més fort: l'educació en valors, el treball amb infants i la voluntat de fer ciutat.

«El GALL ens permet trencar els murs i treballar plegats», expliquen des de

l'AEiG Antoni Gaudí. «Cadascú té la seva manera de fer, però tots compartim la mateixa missió: educar des del joc, el respecte i la convivència». Aquesta és, precisament, la força del GALL: convertir la diversitat en riquesa i la diferència en aprenentatge.

Des de la seva creació, el GALL s'ha consolidat com un espai de coordinació i trobada entre els diversos caus i esplais manresans. A través de reunions periòdiques i activitats compartides, les entitats planifiquen projectes conjunts que posen el lleure al centre de la vida comunitària. Les cites més emblemàtiques són la Trobada del Lleure, una jornada oberta a tothom amb tallers, jocs i dinàmiques per a infants i famílies, i la Caminada del Lleure, una activitat que combina natura, educació i convivència.

El CAE, com a entitat referent del sector, hi col·labora puntualment amb suport logístic i pedagògic, però el GALL manté una estructura assembleària i autogestionada. Són els propis monitors i caps els que decideixen, organit-

zen i impulsen les activitats. Aquesta manera de fer, horitzontal i col·laborativa, manté viva l'essència original del lleure educatiu: aprendre fent, cooperant i compartint responsabilitats.

Tot i que en els darrers anys el ritme d'activitat ha estat irregular –sobretot per la manca de relleu generacional i el pes creixent de la burocràcia–, el GALL continua sent un símbol de cohesió i de resistència. Quan els caus i esplais de la ciutat s'ajunten, es trenca qualsevol distància o etiqueta i es fa visible una comunitat diversa però unida pel mateix propòsit: educar en llibertat, solidaritat i compromís.

A Manresa, on la tradició del lleure té arrels fondes, el GALL representa aquesta nova manera de fer pinya: joves que, deixant de banda les diferències, aposten per un projecte compartit on el joc, la cooperació i els valors són el veritable punt de trobada. I potser per això, després de més de trenta anys, el seu nom continua tenint sentit: el GALL canta per recordar que, quan el lleure s'uneix, la ciutat desperta.

Trobada del GALL (Grup d'Amics del Lleure) del 2018

Moctar Dabo

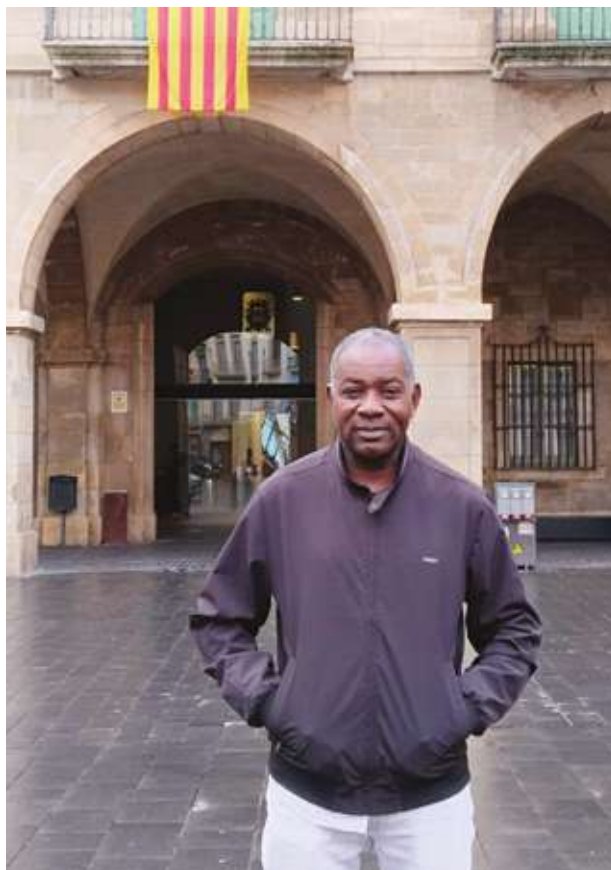
(Senegal)

**«Els idiomes són la base de la integració.
Si vas a un lloc i no parles gens aquella llengua
no pots defensar cap idea»**

El meu nom és Moctar Dabo, però tothom em diu Dabo perquè és més fàcil de recordar. Vaig néixer el 3 de març del 1969 a Mbour, un poble pesquer situat al centre del Senegal. Allà teníem una finca gran, com les típiques cases de pagès que hi ha a Catalunya, i camps de mango. També conreàvem cacauets i blat de moro. Al Senegal vaig estudiar Magisteri i treballava com a professor d'Educació Primària i formava part d'una cooperació amb altres professors i mestres de França, Bèlgica i Suïssa. Un any ens van convidar a unes jornades a França i amb els meus companys vam decidir quedar-nos-hi. Jo vaig viure tres mesos en una localitat de prop de Tolosa, però la vida allà era molt complicada. Un amic mestre em va comentar que un germà seu vivia a Barcelona i vam anar-hi. Hi vam estar tres anys treballant sense papers i vivia a Cornellà de Llobregat.

Durant aquesta etapa a Barcelona vaig conèixer la Sílvia, una metgessa a qui sempre estaré agraït perquè cada divendres li portava la roba bruta amb el tren i ella la rentava, ja que jo no tenia rentadora. La Sílvia vivia a Artés i un dia em va proposar que anés amb ella i les seves amigues a prendre alguna cosa i en aquella trobada vaig conèixer la meva dona, que era una bona amiga seva. La meva dona treballa a l'hospital Sant Joan de Déu de Manresa com a fisioterapeuta respiratòria, estem casats des de l'any 2004 i tenim dos fills.

A Manresa molta gent em coneix perquè vaig ser l'encarregat del bar-restaurant El Gris des del desembre de 2012 fins al febrer de 2016. Va ser una època molt bonica perquè es feia música en directe i cada dissabte hi havia concerts i DJ. Actualment, treballo en una empresa d'exportació de carn i soc l'encarregat de l'etiquetatge perquè domino diferents idiomes. Parlo el francès, l'anglès, el castellà, una mica l'alemany i altres llengües del Senegal. En referència al català, vaig estudiar al Centre de Normalització Lingüística Montserrat fins a obtenir el nivell B2. Vaig deixar-ho al cap de dos anys perquè va néixer el meu primer fill i era complicat compaginar-ho tot. Des de petit m'han agradat els idiomes perquè són la base de la integració. Si vas a un lloc i no parles gens aquella llengua no pots defensar cap idea que tinguis. I també és important perquè així la gent sap que estàs fent un esforç per integrar-te.

La meva família està repartida per diferents països: uns germans estan amb la meva mare al Senegal, dos germans viuen als Estats Units i els altres dos germans estan a França. Fa sis anys que no vaig al meu país, tot i que l'any vinent vull tornar-hi perquè la meva mare té 84 anys i m'agradaria poder-la veure.

A la societat es parla de racisme, però jo no l'he viscut en primera persona. Tot just al contrari, la gent és molt agraïda i em saluden pel carrer. Opino que la vida social no té preu i és molt bonic quan ens ajuntem trenta persones a casa i organitzem barbacoes on tothom porta alguna cosa per menjar. Tot el que tinc, que és la meva família i grup d'amics, és gràcies a Catalunya. No tinc la nacionalitat espanyola i només faré els papers el dia que ens puguem independitzar per poder tenir la nacionalitat catalana.

Carregadors per a vehicles elèctrics: tot el que cal saber

Josep M. Macià Roldan, gerent i secretari tècnic del Col·legi d'Enginyers Graduats i Enginyers Tècnics Industrials a la Catalunya Central

Cada vegada és més habitual veure cotxes elèctrics circulant pels nostres carrers. La transició cap a una mobilitat més sostenible ja és una realitat, però amb aquest canvi sorgeix una pregunta inevitable: com i on es carreguen aquests vehicles?

El carregador elèctric és, per entendre'ns, l'equivalent al sortidor de benzina dels cotxes convencionals. La seva funció és aportar energia al vehicle perquè pugui circular, un procés que coïncideix amb a recarregar la bateria. Els carregadors es classifiquen principalment segons la seva potència i la velocitat de càrrega. En trobem tres categories principals:

Carregadors lents o domèstics (2,3 kW-7,4 kW)

Temps de càrrega: entre 6 i 12 hores –perfectes per carregar durant la nit–. On es troben: a cases particulars, garatges o aparcaments privats. Perfil ideal: persones que fan trajectes curts i poden carregar el vehicle mentre dormen. Per exemple, un carregador de 4 kW subministra 4 kWh cada hora. Si la bateria del cotxe té una capacitat de 40 kWh, necessitarà unes 10 hores per carregar-se completament, tot i que habitualment no cal fer-ho fins al 100%.

Carregadors semi-ràpids (11 kW-22 kW)

Temps de càrrega: entre 2 i 4 hores. On es troben: en aparcaments públics, centres comercials o empreses. Perfil ideal: usuaris que no disposen de carregador propi o que fan trajectes més llargs.

Carregadors ràpids i ultra-ràpids (50 kW-350 kW)

Temps de càrrega: de 20 minuts a 1 hora, segons el vehicle i la potència del punt. On es troben: en àrees de servei, autopistes i punts de recàrrega específics. Perfil ideal: conductors que recorren llargues distàncies o necessiten carregar amb rapidesa durant un viatge.

Cal recordar que com més ràpida és la càrrega més cara és la infraestructura i també més pot degradar-se la bateria amb el temps. A més, el cost de la recàrrega sol ser més elevat en aquests punts. Si tens garatge o pàrquing privat, instal·lar un carregador domèstic és senzill i cada cop més assequible. En el cas dels aparcaments comunitaris, només cal comunicar-ho a la comunitat de propietaris. L'opció més recomanable és acordar una instal·lació comuna, des d'on cada veï pugui connectar el seu punt particular quan en tingui necessitat. Això facilita la gestió i garanteix un ús ordenat de la infraestructura.

A Espanya, la xarxa de punts de recàrrega encara és més reduïda que en països com els Països Baixos, Alemanya o França –on hi ha entre quatre i cinc vegades més punts disponibles–, però la tendència és clarament positiva. A Catalunya, tant les administracions públiques com empreses privades estan ampliant progressivament la xarxa, tant en zones urbanes com a les principals vies de comunicació. Carregar un cotxe elèctric és tan senzill com endollar el mòbil. Molts punts de recàrrega es poden activar amb una app mòbil, una targeta o fins i tot de manera automàtica, si disposes d'una subscripció a un servei de recàrrega. A més, diverses aplicacions mostren en temps real els punts disponibles més propers, permeten consultar-ne la potència, comprovar si estan lliures i, en alguns casos, reservar-los amb antelació. Tenir accés a un carregador –a casa o a la via pública– aporta tranquil·litat i comoditat al conductor. Encara que el desplegament d'infraestructura continua en expansió, tot indica que els vehicles elèctrics i els punts de recàrrega esdevindran una part essencial del nostre dia a dia molt més aviat del que pensem. La revolució elèctrica no és només una qüestió de tecnologia: és també una nova manera d'entendre la mobilitat, més neta, eficient i respectuosa amb el medi ambient.

Vacunar-se és estimar

Jo LA MEVA PARELLA
i EL NEN
QUE VINDRÀ

Vacuna't de la grip i la COVID
per protegir-te a tu i protegir els teus

Demana cita a La Meva Salut,
a citasalut.gencat.cat
o al teu CAP.

Generalitat
de Catalunya

El Govern de
TOTHOM

Verd i nutritiu

Marta Jorge

Cada cop més present als lineals refrigerats dels supermercats, hi ha una crema de color verd intens que ens remet a la cuina mexicana o als sopars de *nachos* amb amics: el *guacamole*. Quan el comprem ja preparat, tot i que el verd pot semblar saludable, cal que ens fixem en l'etiqueta abans de deixar-nos portar per les aparences. Avui analitzem nutricionalment l'etiqueta d'un producte que promet, però que cal revisar perquè no tots són iguals.

INGREDIENTS

Alvocat (95%), sal, ceba deshidratada, *jalapeño*, sucre, antioxidants (àcid ascòrbic, ascorbat sòdic, citrat sòdic), corrector d'acidesa (àcid cítric), conservador (sorbit potàssic), aroma d'all, coriandre deshidratat.

INFORMACIÓ NUTRICIONAL (per 100g)

Valor energètic	613 kJ (149 kcal)
Greixos	13,7 g
dels quals, saturats	3,8 g
Carbohidrats	2 g
dels quals, sucres	1,4 g
Fibra alimentària	1,9 g
Proteïnes	1,5 g
Sal	0,9 g

L'etiqueta correspon a un *guacamole* refrigerat preparat dels que trobem al supermercat ja a punt per consumir. La dada més destacable a cop d'ull és el contingut d'alvocat. En conté un 95%, una xifra gens menyspreable que, a diferència de molts altres del mercat, fa que el producte pugui considerar-se pròpiament *guacamole* i no pas un succedani verd amb midons o greixos afegits.

Entre la resta d'ingredients, hi trobem la sal, la ceba, el *jalapeño*, el coriandre i l'all, tots habituals en la recepta original mexicana. No obstant això, també apareixen elements propis de la indústria alimentària: antioxidants, acidulants i conservants que s'utilitzen per conservar el color verd i

la textura del producte durant més temps, per evitar que s'oxidi i ennegreixi. Tot i que aquests additius estan permesos i són segurs en les quantitats utilitzades, ens recorden que estem davant d'un producte processat. El sucre és l'altre convidat del llistat d'ingredients que no té cabuda en una recepta tradicional de *guacamole*, tot i que en aquest cas estigui present en quantitats baixes. És un afegit innecessari que no forma part de la recepta original de *guacamole*.

Per últim, entre els ingredients detectem la presència d'aroma d'all en comptes d'all, cosa que indica que s'ha optat per una aroma artificial. En conclusió, tot i que la llista d'ingredients és breu, que no conté midó ni olis vegetals afegits i que no és el pitjor *guacamole* industrial que podem trobar als lineals del supermercat, el sucre, els antioxidants, conservants i aromes no són ingredients ideals en aquest producte.

RECORDA

El *guacamole* és una crema a base d'alvocat que, idealment, només hauria de portar alvocat madur, ceba, llima, coriandre, sal i, si ens agrada el toc picant, una mica de *jalapeño*. Si vols fer una bona tria al supermercat, cal prioritzar aquells productes amb almenys un 90% d'alvocat, sense midons, greixos afegits ni sucre. Preparar-lo a casa és molt fàcil i et permet triar els ingredients oportuns evitant ingredients innecessaris com el sucre. Des d'un punt de vista nutricional, el *guacamole* és una bona opció per fer un aperitiu ràpid o completar una torrada amb proteïna. Es pot combinar amb ou dur, truita, peix fumat o fins i tot amb llegums. Això sí, cal anar en compte amb les quantitats, ja que l'alvocat és un aliment ric en greixos saludables, però també altament calòric. I com ens agrada recordar en aquesta secció, no tot el que és verd és sinònim de saludable, motiu pel qual també cal revisar l'etiqueta dels *guacamoles* industrials.

**molt més
que flors**

**garden
AMPANS**

📍 Ctra. de Manresa, a Santpedor,
km. 4, 4 Santpedor

📞 938 27 28 82

📷 @gardenampans

HORARI:

De dilluns a dissabte:

Matí de 9 A 14 h

Tarda de 17 A 20 h

Diumenge:

Matí de 10 a 14 h

Miami
GASTROBAR

**Un sopar d'empresa
divertit i sofisticat?
Reserva'l al Miami!**

@MiamiGastrobar

Troba més informació a les nostres xarxes o a la
nostra pàgina web www.miamimanresa.com

Muralla de Sant
Domènec, 1-3, Manresa

938 76 92 16

Menjar
Beure
Riure!

**OBERT Els 7 dies
de la setmana**

En la gestió de residus

FER-HO BÉ VAL DINERS, PERÒ

VAL LA PENA

RECOLLIDA I TRACTAMENT DE RESIDUS AL SERVEI DELS AJUNTAMENTS

**CONSORCI DEL BAGES
PER A LA GESTIÓ DE RESIDUS**

Sant Honorat i la roca del Corb

Josep Girabal Guitart / Josep M. Mata-Perelló/ Alfred Montserrat-Nebot
(Geoparc Mundial Unesco de la Catalunya Central)

En aquesta ocasió ens centrarem en un parell d'indrets molt propers entre si, ja que es troben a menys d'un km l'un de l'altre. Tots dos es situen prop de la població de Peramola, a mig camí anant cap a Cortiuda, a menys de 2 km del primer poble esmentat. Es troben situats dintre de la comarca de l'Alt Urgell i, dintre del Parc Geològic i Miner dels Contraforts del Pirineu. Aquest parc, creat i potenciat des de l'entitat SIGMADOT i la Xarxa Ibèrica d'Espais Geomínors, amb seu al Museu de Geologia Valentí Masachs de la UPC, s'estén per diferents municipis de l'Alt Urgell, Noguera i Solsonès, amb el municipi de Peramola entre ells.

Aquests indrets es troben dintre del denominat Pirineu Meridional, que sovint es coneix com a Prepirineu, tot i que aquest és un nom geològicament obsolet. Aquests indrets, formen part dels que nosaltres denominem Contraforts del Pirineu, el terme que ha donat lloc al nom del Parc. Com es prou conegut, el Pirineu Meridional és un conjunt d'encavalcaments que des del Nord, des de la Zona Axial Pirinenca, van lliscant cap al Sud. Doncs bé, aquests dos indrets, Sant Honorat i la roca del Corb, es troben sobre el mantell de corriments més meridional, que constitueix les anomenades Serres Externes Pirinenques, o Serres Meridionals. Alhora, es situen al Sud d'un dels encavalcaments més important, el Mantell del Montsec, que constitueix les serres del Montsec i d'Aubenç. Aquí,

aquests dos indrets es troben al Sud d'aquesta darrera serra, que es situa pels voltants de Cortiuda.

Tot i trobar-se en una zona estructural summament complexa, aquests relleus no en formen part directament. Es tracta d'unes formacions posttectòniques, sedimentades després de la fase culminant del plegament, amb materials procedents de l'erosió de la serralada pirinenca, amb conglomerats, similars als de Queralt i Collegats; i també similars al de Montserrat, o als del Montsant i als de la serra de l'Obac –tot i que aquests s'han format per l'erosió dels Catalànids, de les Serralades Costeres Catalanes–, amb una antiguitat similar, d'uns 30-45 milions d'anys.

Nom dels paratges: Sant Honorat i la roca del Corb. **Situació:** Terme municipal de Peramola, al nord de la població i al sud de l'agregat de Cortiuda. **Situació geològica:** Els dos llocs es troben situats al Pirineu, sobre el Mantell de Corriments de les Serres Marginals, tot i ser posteriors a elles, posttectònics. **Procedència dels noms:** El nom de Sant Honorat procedeix d'una ermita romànica que hi ha allà mateix. El de la roca del Corb ve de la forma arrodonida del turó. **Materials geològics:** Són eminentment conglomerats carbonatats i pertanyen íntegrament a l'era terciària, al denominat Cenozoic. Entre aquests nivells de conglomerats, els més antics són de l'Eocè Superior, d'una edat d'uns 45 – 33 milions d'anys enrere; mentre que els més moderns ja són de l'Oligocè Inferior, d'una edat d'uns 33–30 milions d'anys. **Edat de formació:** Es van formar en erosionar-se la serralada pirinenca, aixecada fonamentalment durant el Cretàcic i el Eocè Mitjà. **Curiositats:** Aquests relleus són similars als de altres llocs situats al sud del Pirineu, com a conseqüència de l'erosió durant l'Eocè i durant l'Oligocè, com els relleus de Queralt, els de Collegats o els Mallos de Riglos.

Els arbres

Ignasi Cebrian

Una olivera

Els arbres són sorprenents, com a organismes individuals o com a població. Tothom té molt clar que és un ser viu que pertany al regne de les plantes. Segons la definició que ens dona el DIEC és una «planta perenne de tronc elevat i llenyós que ordinàriament presenta branques a partir de certa altura». Tanmateix són molt més que això.

Els arbres fan coses que un humà no pot fer de manera senzilla. Fan ombra, una de molt gran si comparem amb la que dona el cos humà. Poden bombejar lentament aigua a alçades insospitables. Els humans també, però amb maquinàries especials que consumeixen molta energia. Poden fer ploure, fabriquen núvols que més tard precipiten en forma de pluja... Nosaltres per fer-ne requerim invents sofisticats i poc eficients. També fabriquen oxigen i fixen el diòxid de carboni en el seu cos en forma de cel·lulosa, de fusta i d'aliments. L'ésser humà fa al revés, consumeix oxigen i expira diòxid de carboni de manera lenta durant la respiració. I si tenim en compte la societat industrial actual, com a espècie consumim molt oxigen i aboquem molt diòxid de carboni a l'atmosfera, el responsable de l'emergència climàtica actual. Els arbres no necessiten aliments, només uns pocs nutrients –fosfats, nitrats... i ai-

gua– i oxigen per fabricar aliments –ho són per qui se'ls menja, els animals–, el truc s'anomena fotosíntesi. També ens proporcionen fusta, menjar, medicaments... i moltes altres matèries primeres.

Un dels fets més sorprenents és la capacitat dels arbres d'extreure l'aigua del sòl, fer-la circular al llarg del tronc, les branques i els branquillons, i transportar-la fins a les fulles. I per uns foradets petits anomenats estomes surt cap a l'atmosfera. La sequoia vermella de Califòrnia –*Sequoia sempervirens*– transporta l'aigua a una altura de més de 115 metres. Per poder atènyer semblant alçada, l'arbre necessita crear una pressió equivalent a cinc vegades la pressió que hi ha dins d'un dels pneumàtics d'un cotxe; impressionant.

Sense els arbres, i els organismes que fan la fotosíntesi, no podríem viure. Són organismes del tot indispensables per als humans. Ens toca potenciar la seva reproducció, creixement i protecció. Representen el 70-80 per cent de biomassa vegetal viva. Per cada animal viu a la terra hi trobem 200 arbres. La importància dels arbres –i de tots els vegetals– és incalculable. Si no hi ha arbres o plantes, no hi ha animals i no hi ha humans.

CRISTINA MASANÉS CASAPONSA

Jordi Sardans
Fotos: Joan Closas

Llicenciada en Filosofia i Màster en Estudis de Gènere, el 2025 obté el Premi Ciutat de Barcelona de Literatura en llengua catalana per la seva obra més coneguda: *Marxarons*.

Viatge pels cims i les valls del llenguatge. És autora de dos notables assaigs biogràfics, *Lídia de Cadaqués. Crònica d'un deliri* i *Germaine Gargallo: cos, pintura i error*.

Especialista en cultura i territori, escriu a *Alberes*, *Descobrir Catalunya*, *Revista de Girona* o *L'Avenç*. Ha estat curadora d'exposicions al Palau Robert de Barcelona, la Xarxa dels Museus d'Art de Catalunya, els museus de Granollers i l'Empordà, i la Casa de Cultura de Girona. El 2008 i el 2013 va rebre el premi de periodisme Carles Rahola de Cadaqués. Des del 2020 ha programat el festival *Opera aperta* de Granollers.

De joveneta, **havia col·laborat a Regió7?**

A segon de BUP vam fer-hi una visita escolar al local del Puerto Rico. En sortir, volia treballar de periodista. Al cap d'un parell de setmanes, vam anar-hi amb una amiga per oferir-nos a treballar a l'estiu. Recordo que vam desgravar entrevistes i realitzar un parell de reportatges: *Les piscines municipals a l'estiu* i *El Passeig i els gelats*. Al nou curs, un professor de Filosofia em va fer canviar d'opinió.

Però amb els anys, vaig acabar escrivint molts articles periodístics.

El Peguera i Tabola

Vas notar un canvi en passar de la Badia Solé al Peguera?

Quan estudiava a la Badia Solé vaig veure darrere l'institut Peguera, en un edifici baixet que era el menjador, una pintada que deia: «T'imagines que hi ha una guerra i ningú no hi va?». Aquest eslògan pacifista em va convèncer: «he de venir aquí». Vaig ser feliç, en gaudir dels millors anys dels instituts públics del país, en què el coneixement donava l'opció d'igualar-te

socialment. Van ser meravellosos, enriquidors i educatius. Tot i així, m'agradaria saber com eren els claustres, perquè hi havia la meitat del professorat que anava amb corbata i que es feien tractar de vostè i l'altra meitat comunistes, amb sandàlies, vestits hippies i fumaven. Eren col·legues. Mentre el professor de literatura Ignasi Bajona em va fer estimar el Quixot, però era molt conservador i ens feia mantenir una gran distància; Joan Badia, que en va ser director, era molt més proper: representava tot un altre món fent les classes. Tinc un gran reconeixement al Peguera d'aquells dos anys. Se'm

«Els dos anys que vaig estar a l'institut Lluís de Peguera van ser meravellosos, enriquidors i educatius»

van obrir moltes portes, com la de la filosofia, gràcies a l'estimat professor Evelio Moreno, de gran record.

Com va ser el teu pas per Tabola?

L'any 1981 a les classes de l'institut hi havia els que anaven vestits amb jaqueta de pell negra, cadenes i xapes d'ACDC; i els del macuto i el *Nuclears, no gràcies*; tota una festa! L'amic Manel Fontdevila va comentar-me que el seu germà Ramon, amb Joan Morros, Núria Torra i d'altres s'activaven per dinamitzar la cultura entre els joves. Acabaven de crear Tabola i necessitaven enllaços a l'institut. Vaig

aprendre a treballar col·lectivament i assembleàriament. Mitjançant les pel·lícules de Cineclub a la Sala Loiola, que després va ser Sala Ciutat, vaig descobrir directors com Fassbinder o Rohmer, que em van obrir un nou horitzó.

Marxarons

Com va anar la conversa a Pessics de Lletra, amb el poeta Gerard Cecchini Cisneros sobre Marxarons?

Molt bé, il·lusionada de participar-hi. Sabia que des de fa anys s'organitza el festival de Tocats de Lletra a Manresa, consolidat i amb molts convidats. Un

gran *tetris* organitzatiu que transporta la poesia cap a diferents àmbits socials. Es va fent porosa i va deixant llavor treballant amb col·lectius tan diversos com Ampans, els malalts d'Alzheimer, els instituts o les escoles. Un gran encert. *Marxarons* és un llibre que parla del llenguatge i de com construïm el món a partir d'aquest. Com ens fem a nosaltres mateixos i ens formem com a subjecte a través de la paraula. Quina diferència hi ha entre el llenguatge de l'infant o aprendre'l quan l'has perdut, a causa d'un ictus? Són dues situacions de zero lingüístic, però totalment diferents.

«Els feminismes són transversals i han vingut per quedar-se»

La prestigiosa crítica Anna Guitart va afirmar que *Marxarons* és el llibre més bonic que havia llegit els últims mesos, oi?

Marxarons ha estat una sorpresa. És un llibret petit i discret amb un gran ressò. És un assaig narratiu, de no ficció, que ha estat llegit per gent molt diferent. He participat en molts clubs de lectura, que són una gran font d'aprenentatge, i se n'han fet moltes ressenyes. Valoro totes les crítiques, fetes amb gran generositat, que he llegit atentament. Ara bé, la d'Anna Guitart em va fer molta il·lusió.

***Marxarons*, a més d'un homenatge al llenguatge, té relació amb l'afàsia i l'ictus del pare?**

Sí. Explica la pèrdua del llenguatge, que és l'afàsia que va patir el pare fa uns vint anys com a resultat d'una embòlia o ictus cerebral. Aquest fet l'agafo com a motiu per parlar de la relació dels humans amb el llenguatge. Tina Vallès va dir en una ressenya que 'aquest és un llibre sobre el nostre pare llenguatge'. Heidegger ho va dir molt bé quan va escriure que el llenguatge és la casa de l'ésser.

Biografies i dietaris

Com són els assaigs narratius bio-

gràfics sobre *Lídia de Cadaqués* i *Germaine Gargallo*?

A tots dos vaig fer-hi molta recerca i documentació, a més de lectures teòriques. La primera és una dona de Cadaqués del segle XIX i XX, una peixatera, que va viure convençuda que era el personatge d'un llibre: *Teresa la Ben Plantada*, d'Eugeni d'Ors. I Gargallo és una parisenc que va construir-se com una gran seductora, una nimfomana. M'interessava investigar què passa en algunes vides perquè sigui necessària la construcció d'una identitat delirant. En el cas de la Germaine, explico la figura de la seducció, que es construeix com una promesa de satisfacció del desig i la mirada de l'altre. Es tracta de dos assaigs narratius que es llegeixen com dos relats.

***Eroica* és més que un dietari escrit durant la pandèmia?**

Eroica entra en aquest gènere tan ampli que són les escriptures del jo. Va néixer com un diari de confinament. Quan ens vam tancar, vaig quedar sola i vaig decidir que cada matí sortiria al pati per fer una fotografia del cel en format quadrat, com si mirés per la finestra, perquè és un cel confinat. Feia molt temps que no escrivia a mà, però vaig agafar una llibreta i vaig

decidir que no passaria d'una pàgina i mitja al dia, deixava un tros en blanc per després retallar-hi la foto impresa i enganxar-la. Quan ens vam desconfinar, vaig picar el text a l'ordinador i el que fins llavors era un dietari real va deixar de ser-ho perquè el vaig reescriure. *Eroica*, un títol que remet a la Tercera Simfonia de Beethoven, parla sobre les generacions de dones en una família. Recupero la mort de la mare, a qui poso en contacte amb la meua filla, que no es van conèixer, i faig que es trobin en un text. Però també hi ha molta observació de la natura i una altra forma de viure el pas del temps, en textos molt breus i depurats.

Has fet llibres per encàrrec?

Sí. Vaig fer el text sobre *Cadaqués*, amb l'amic Jordi Puig, editor especialitzat en la fotografia de paisatge sobre la Costa Brava i l'Empordà, amb una cinquantena de llibres editats. I també *Estimat mestre*, un conjunt d'entrevistes amb personatges mediàtics com Jordi Pujol, Ernest Maragall, Xavier Rubert de Ventós, Anna Veiga, Miguel Poveda, Mònica Terribas, Màrius Serra i Beth Rodergas, sobre els seus anys d'escola. Els que van estudiar durant la II República, el franquisme –des del Liceu francès fins a l'escola pública,

els *Nacionals*—, durant la democràcia i l'arribada de l'ESO, una pinzellada de la història educativa del país.

Què em pots dir sobre els estudis de gènere que vas cursar a la Universitat de València?

A Barcelona, en aquell moment hi havia només el grup Duoda, que ofería un doctorat de gènere. En conèixer la crítica literària Giulia Colaizzi, establerta a València, em va oferir cursar el doctorat de gènere interdepartamental que feien, amb estudis de filosofia, psicologia, literatura i història de l'art, sempre des de la perspectiva de gènere. Hi vaig fer seminaris puntuals i hi vaig presentar la tesina. Els feminismes són transversals i han vingut per quedar-se. S'ha obert un nou paradigma, conjuntament amb els ecologismes. Ara tenim una àrea d'igualtat als ajuntaments, però això és resultat de dècades de feina reivindicativa.

Museus

Havent estudiat filosofia, com és que treballis professionalment en museus?

Perquè als museus hi ha més diners per pagar gent que escriu que no en d'altres àmbits com la premsa. D'altra banda, com que l'art contemporani és molt conceptual, s'ha d'explicar i passar per la paraula. Com deia Tom Wolfe, és "la paraula pintada". Hi he trobat l'encaix, ja que des de la filosofia puc aportar conceptes al món de l'art. Sobretot col·laboro amb el MACBA, el Museu d'Art Contemporani de Barcelona, per al departament de col·lecció, com a autònoma. Faig textos sobre les obres. Alguns van a la web, altres a les cartel·les de les exposicions, als fulls de mà i als vinils.

Has estat responsable o curadora d'altres exposicions?

Sí. Una va ser resultat d'una recerca sobre dones artistes de l'Alt Empordà, que vaig presentar al Museu de l'Empordà. Un altre projecte, aquest no expositiu, va ser al Museu de Granollers. La directora em va demanar que li fes una proposta de festival sobre el pensament vinculada al museu d'art. Vam agafar una obra del fons i vam veure

sobre quin tema o concepte ens convidava a parlar. Llavors, vam programar quatre dies de debats, diàlegs i xerrades sobre aquest concepte. És anual i en diem Opera Aperta. Festival d'art i paraula de Granollers. Perquè és una obra, una òpera, que s'obre cap al pensament.

Vas coordinar cursos d'art i pensament a La Mercè i a la Casa de Cultura de Girona?

Va ser un projecte entre el Centre Municipal La Mercè i la Casa de Cultura de Girona per fer vuit sessions (quatre a cada lloc) i sumar públics. Els vaig proposar creuar filosofia i art. Amb el títol: *Mirar amb la paraula*, els filòsofs pensaven sobre obres d'art i els resultats van ser extraordinaris.

Periodisme

El periodisme dona per viure o és un complement?

Dona per malviure. La paraula no té valor, no es paga. No és cap demèrit per a les empreses papereres, però els que posen la tinta i el paper cobren més.

Com enfocaves els articles per a les diverses publicacions?

A *El Punt* hi feia articles d'opinió. A *l'Avui*, pàgines d'art. A *Sàpiens* potser hi vaig fer-hi cent articles en uns deu anys. És una capçalera que va copiar el model de la BBC: l'historiador domina un tema acadèmic i el periodista el llenguatge divulgatiu. Així, és el periodista qui redacta el text i l'especialista l'assessora i el revisa per detectar-hi errors. Els articles van signats pels dos. S'ha aconseguit una revista d'història en català dirigida a un gran públic. També col·laboro a *L'Avenç*, amb articles sobre pensament, exposicions i alguna ressenya de llibres. A *Descobrir Catalunya* hi vaig escriure articles més de territori, com les rutes pels castells de frontera de la Segarra o el conreu de l'arròs als aiguamolls de l'Empordà. A la *Revista de Girona*, editada per la Diputació, hi faig un perfil sobre un artista de la província de Girona, i a *Alberes*, un projecte molt bonic sobre l'experiència transfronterera entre l'Alt Empordà i el Rosselló, sempre escric a la secció *Una*

mirada en el paisatge, amb fotografies de Jordi Puig. Intentem fer visibles els abusos sobre el paisatge.

I ara, per primera vegada, un text teu es porta al teatre, és així?

Hi ha hagut la iniciativa, per part de Joan Vázquez, amic i dramaturg barceloní, de portar *Eroica* al teatre. Estic molt contenta perquè el proper 16 de novembre, a la Sala Gòtica de l'hospital de Sant Andreu de Manresa, es presenta una proposta de teatre llegit en diàleg amb un piano. Es fa en aquest espai preciós perquè l'acte està vinculat al nou projecte de cures pal·liatives de la Fundació Sant Andreu Salut: Cuidem la vida quan es torna delicada. Que un text teu prengui cos en un recital de música i paraula fa molta il·lusió. L'actriu és Gemma Amorós i la pianista Ana Oliván. L'acte és obert a tothom.

Recentment et van atorgar la Beca Finestres, per estudiar l'exili europeu del 1940?

Em permet escriure durant un any sobre l'exili dels intel·lectuals europeus l'any 1940, els que van passar per Portbou i van aconseguir arribar a Amèrica. Amb tanta informació no podia compaginar-ho amb la feina habitual i la beca m'allibera d'algunes tasques. Torna a ser un assaig narratiu, en

aquest cas el context és quan el juny de 1940 França va firmar l'armistici amb els alemanys i els nord-americans van crear una xarxa d'ajut, el Comitè de Rescat d'Emergència, en-

viant Varian Fry a Marsella per aconseguir que uns 200 personatges de la intel·ligència europea arribessin als EUA. Va ajudar-ne més de 3.000, entre periodistes, exparlamentaris i po-

lítics d'esquerres, fins que el mateix Departament d'Estat nord-americà li va retirar el suport perquè ajudava gent d'esquerres i ell mateix va haver de fugir per Portbou.

el perfil

Cristina Masanés Casaponsa va néixer a Manresa el 23 d'agost del 1965. De pares manresans: Marcel·lí, va ser el cap de finances a Lemmerz, l'avi Lluís treballava a la fleca Masanés de la carretera de Vic i l'àvia, Maria, en una de les tèxtils de vora el riu. La mare, Pilar, abans de casar-se havia portat la botiga familiar de queviures del besavi Bernadí Casaponsa a la carretera de Cardona, on el 1964 s'hi va instal·lar la pastisseria Andreu. Té un germà, Xavier, establert a l'Alt Empordà. És mare d'una filla, la Berlín, estudiant de filosofia i pianista, nascuda a l'Alt Empordà, on la Cristina es va traslladar fa 36 anys. Va anar a la guarderia Daina del carrer Navarra, a tocar de la plaça de Catalunya, des dels tres anys fins a segon de primària, d'on va passar a la Badia Solé, de Jaume Badia i M. Carme Solé. «Tot i l'amistat i el bon record que tinc d'ells, a mi no m'agradava el perfil social tan homogeni que hi havia a l'escola». Volia anar a la pública, però no ho va aconseguir fins a tercer de BUP i COU, que va cursar a l'institut Lluís de Peguera, a la dècada dels vuitanta. Va estudiar Filosofia a la Universitat de Barcelona, on es va llicenciar el 1988. Els dos primers anys va estar amb amigues en un pis d'estudiants. Després va tornar a Manresa, on treballava a la gestoria Jorba, compaginant la feina amb els estudis universitaris. Un estiu va estar al quiosc del Mig del Passeig: «feia moltes hores i recordo que portàvem noranta taules». Va passar uns mesos a Anglaterra per aprendre l'idioma. El 1989 va anar a viure a l'Alt Empordà en tenir necessitat d'obrir un horitzó nou per començar de zero. Va fer classes a un institut de Figueres. Quan la mare va morir sobtadament, va tornar a Manresa per acompanyar el pare i va fer classes al Pius Font i Quer, el curs 1990-91.

En refer-se el pare, va tornar a l'Empordà per treballar a l'IES Cap Norfeu, de Roses. En paral·lel, va fer de redactora de textos per a publicitat per a diverses empreses. Fa els cursos de Doctorat i la tesina específica sobre Estudis de Gènere a la Universitat de València. També escriu textos per a múltiples catàlegs d'art i territori. Coneix Pilar Parcerisas, que li facilita col·laborar en les pàgines d'art del diari *Avui*. També a *El Punt*, amb articles d'opinió. Així va obrint una via en paral·lel a les classes fins que decideix deixar-les. Comença a col·laborar a *Sàpiens* i després a *Descobrir Catalunya*, amb articles de divulgació històrica i de territori respectivament. Inicia també la col·laboració amb museus, on escriu els textos per a catàlegs i exposicions. Quan el 2000, amb l'arribada de la digitalització, la premsa va entrar en una profunda crisi, *El Punt* i *l'Avui* es van fusionar, i ella redueix les col·laboracions en premsa,

deixa de fer publicitat i es dedica bàsicament a fer textos per a museus i institucions com el MACBA i les diputacions de Barcelona i Girona. Tot i que segueix escrivint articles en revistes sobre cultura i paisatge –*Alberes*, *El Temps de les Arts*, *L'Avenç* o *Revista de Girona*–. En paral·lel a tot això, es dedica a fer recerca i escriure llibres. És autora de *Lídia de Cadaqués. Crònica d'un deliri* (2001), *Estimat mestre* (2007), *Germaine Gargallo. Cos, pintura i error* (2014), *Eroica* (2021) i *Marxarons. Viatge pels cims i les valls del llenguatge* (2024). Ha estat curadora d'exposicions al Bòlit. Centre d'art contemporani de Girona i a la Casa de Cultura de Girona; al Museu de l'Empordà de Figueres i al de Granollers; al Palau Robert de Barcelona i a la Xarxa de Museus d'Art de Catalunya. Ha programat cicles de pensament per a l'Escola Municipal d'Humanitats La Mercè, de Girona, i la Casa de Cultura de Girona (2020-2023) i ha estat curadora d'Opera Aperta. Festival d'art i paraula de Granollers, del 2020 al 2025. Forma part del Col·legi de Periodistes de Catalunya i de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. També del Consell de Redacció de *L'Avenç* i de la *Revista de Girona*, i de la Col·lecció Josep Pla de la Diputació gironina. És membre del Jurat del Premi de Novel·la Breu Just M. Casero, convocat per la Llibreria 22 de Girona, i de les Beques de Creació Artística de l'Ajuntament de l'Escala. Recentment ha obtingut la beca Finestres.

cultura

quadern obert

Enric Casas

A la vora del camí
trobo el ferro guerxat.
Sorgeix el Signe

Argemí-Fons, al servei del patrimoni

Jordi Estrada

Mercè Argemí, tècnica de patrimoni de l'Ajuntament de Manresa, i Pere Fons president de Patrimoni Obert, una associació dedicada a conservar, documentar i difondre el patrimoni material i immaterial dels municipis d'Aguilar de Segarra, Fonollosa, Rajadell i Sant Mateu de Bages, conversen sobre la importància de la preservació, la conservació i la difusió del patrimoni, i la complexitat en la gestió.

Argemí: Encara hi ha qui associa el patrimoni amb la conservació de determinats edificis. Però cal dir que la noció de patrimoni arquitectònic construït ha variat. Antigament, per exemple, tot el que era medieval feia nosa si a sota hi havia restes romanes. I no ha estat fins no fa gaires anys que s'ha començat a valorar el patrimoni industrial. El concepte de patrimoni és molt ampli. Com a tècnica de patrimoni, toco temes tan diversos com el patrimoni festiu, que inclou les figures de la imatgeria, però també els seus balls; el patrimoni immaterial, la memòria històrica, el patrimoni moble i immoble, que no és només arquitectònic, sinó que inclou el paisatge urbà, amb els conjunts de façanes, els ambients...

Fons: En el nostre cas, som un projecte pilotat per una associació i quatre ajuntaments petits, amb una extensió que representa una quarta part de la comarca, malgrat que no arribem al dos per cent de la seva població. Entenem el patrimoni des d'un punt de vista global, integral, cultura i natura. Per a nosaltres és essencial la participació de la gent, potser perquè una part important de la nostra tasca, que és l'arxiu digital, només es pot fer amb la complicitat dels veïns, i això fa que els emissors en siguin d'una manera immediata els primers receptors. El suport de l'administració és clau, però el fet de ser una associació ens permet actuar amb més flexibilitat i immediatesa.

Argemí: És veritat que a l'administració, per garantir la transparència i l'exigència de diferents normatives, estem

condicionats per certes cotilles en els procediments. De vegades, els terminis procedimentals fan molt feixuga la gestió de projectes i de vegades es corre el risc que s'arribi a impossibilitar tirar-los endavant.

Fons: Afortunadament nosaltres no hem entrat en la protecció, ni en la rehabilitació, ni en la nova utilitat de determinats elements patrimonials. Com a màxim, aixequem la mà i aportem idees. És un tema que no està ben resolt, aquest dels nous usos. Tots els edificis, patrimonials o no, en el moment que es construeixen tenen uns usos determinats, però amb el pas dels anys això va variant i, de vegades, quan vols salvar-los, una de dues: o fas una sapastrada –guardes la caixa i a dintre allò és Amèrica– o bé, com que ho hem de fer tan bé, no ho toquem i l'edifici acaba malmès i inutilitzable. Hi ha edificis per rehabilitar que potser, amb unes altres regles de joc, mig salvaríem. I d'altra banda, hi ha vegades que no podem tocar res, però després hi plantifiquem una rampa, per exigències d'accessibilitat...

Argemí: Una mica seria el cas de la casa de la Culla, encara no resolt. Per poder-li donar un ús públic de cara a les visites –les visites escolars, entre altres– hi ha unes normatives d'accessibilitat, de protecció d'incendis, etc. que s'han de complir i impliquen, per exemple, instal·lar un ascensor. On el col·loques? A l'exterior? Forades l'interior? La qüestió és preveure quin és el mal menor, procurar preservar els valors essencials i minimitzar l'impacte. Aquesta dicotomia és inevitable. Al catàleg tenim pro-

Pere Fons i Mercè Argemí

tegits els comerços emblemàtics. On hi havia hagut una botiga històrica, es pot garantir que sempre hi haurà el mateix ús? En el moment en què un element esdevé patrimoni es comença a tergiversar la seva essència original, i cal valorar fins on es pot arribar en el procés de la seva preservació. En el cas de la fàbrica dels Panyos es va dir: «Conservem-la com a catedral de la industrialització!», però és clar, com a estructura buida, com a simple carcassa sense res que recordi el brogit dels telers, tampoc no reflecteix el que va ser.

Fons: L'únic sistema per conservar-ne l'essència del tot seria museïtzar-ho. Però no té sentit museïtzar tots els edificis que cal preservar.

Argemí: Venim d'una ciutat industrial i, per tant, per conservar aquests orígens s'han de conservar els elements que són representatius d'aquest període històric de la nostra ciutat. Parlo, per exemple, de la fàbrica dels Panyos i la Fàbrica Nova. Es tracta de veure quins elements seleccionem que siguin prou significatius per conservar i després donar-los un ús que permeti seguir reconeixent-ne el passat i la seva raó de ser, i alhora poder conferir-los un nou

ús, com s'ha fet a Terrassa i en altres ciutats amb algunes antigues fàbriques.

Fons: Exacte. El que cal és trobar el punt d'equilibri entre els nous usos que s'hi volen donar i el respecte pel seu valor essencial.

Argemí: Cal ser estrictes amb allò que és essencial i ser versàtils en allò que és modificable.

Fons: Hi ha una part comprensible de la normativa. El que de vegades no acabes d'entendre és aquest caràcter de valoració a preu fet, sense matisos. La normativa diu això, doncs no en parlem més. Potser això passa perquè hi ha més volum de feina i cada vegada s'exigeixen més responsabilitats.

Argemí: El que des de la Comissió de Patrimoni demanem als tècnics redactors dels projectes d'intervenció en elements protegits és que argumentin les virtuts de la seva proposta a partir d'allò que estableixen les fitxes dels elements protegits sobre els valors a preservar, incloses en el Pla Especial de Patrimoni, que, per cert, ara s'està actualitzant. El que es busca és el diàleg entre els promotors i els que hem

Rubiralta
LLIBRERIA
PAPERERIA

C/ Born 24
08241 Manresa
Tel. 93 872 41 30

rubiralta24@hotmail.com
www.llibreriarubiralta.com

@llibreria_rubiralta

des de 1906

parcir

EDICIONS SELECTES

LLIBRES PARCIR

- Àngel Guimerà, 74
- 08241 Manresa
- Tel. 93 873 38 82
- www.parcir.com
- parcir@parcir.com

de vetllar per la preservació del patrimoni. D'alguna manera som els guardians que no es malmeti el patrimoni.

Fons: Sens dubte, però de vegades l'administració posa molt èmfasi en el control i s'oblida del foment, d'allò que és possible fer.

Argemí: Per això en el Pla Especial de Protecció del Patrimoni de Manresa ja s'hi van incloure mesures de foment i millora de la corresponsabilitat entre institucions i particulars. D'altra banda, darrerament hi ha hagut una evolució del concepte del patrimoni per la mateixa societat. Jo crec que ara es valoren més segons quines coses que fa vint anys. I penso, per exemple, en la *caçadora de masies*, que ha generat un interès per un món que gairebé havíem oblidat. De mica en mica interioritzem que aquests elements antics tenen un valor, ens identifiquen...

Fons: En això rau bona part del nostre projecte com a Patrimoni Obert. A més d'incidir en el tema de l'arxiu fotogràfic –tenim més de tres mil fotos indexades–, documental i audiovisual, estem treballant, conjuntament amb l'escola de Fonollosa, en l'elaboració d'un programa educatiu. Treballem perquè els nens i les nenes, al llarg de l'etapa escolar, aprenguin a conèixer i reconeixen en l'entorn. No pretenem altra cosa que difondre els valors patrimonials

que tenim a tocar de casa. I el fet que quatre municipis s'uneixin per un tema cultural denota que existeix un interès per historiar la memòria. En aquests moments de globalització, això nostre potser només és una petita banderola, però ens relliga com a comunitat, tot obrint-nos a la diversitat, i fomenta el coneixement i l'autoestima de la gent envers el seu territori. Això gràcies a l'ajut permanent dels mateixos veïns i voluntaris, que participen en la catalogació, la recollida d'informació...

Argemí: Plenament d'acord. La meua feina no la concep només com una mirada al passat. Poc o molt tots necessitem saber d'on venim i tenir endreçada casa nostra, el nostre carrer, la nostra ciutat. Si t'hi reconeixes i te'n sents orgullós, a partir d'aquí pots compartir-ho amb altres identitats.

Fons: El patrimoni és una finestra oberta al món. De la mateixa manera que parlem català ens hem confegit com a persones mitjançant el paisatge i la cultura. I obrint la finestra i mirant enfora arribem al fons de nosaltres mateixos.

Argemí: Precisament el lema de les Jornades Europees del Patrimoni d'aquest any és: Finestres al passat, portes al futur. Una finestra per mirar el passat t'obre una porta per entrar al futur.

lèxic a la manresana

Apunta-ho al Llibre Verd

Jaume Puig

L'historiador i bon amic Jaume Serra em fa arribar una pàgina sobre fraseologia manresana, publicada al diari *La Reforma de Manresa*, el 9 de març de 1918, de la qual és autor Maurici Fius i Palà, que signava amb el pseudònim de *Florentí*. Fius i Palà (Manresa, 1864-Manresa, 1920) va ser un polític important, alcalde republicà de Manresa diverses vegades, i va escriure poesia, novel·la i drames teatrals.

En la pàgina esmentada, fa un recull de dites manresanes i, a més de citar la que esmentàvem el mes passat aquí: «Entre Tots Sant i Manresa», que per a ell es diu quan s'explica una cosa que no és certa, fa un recull d'altres expressions, entre les quals destaquem aquestes: «és més llarga que l'obra de la Seu» (per dir que una cosa no s'acaba mai), «apunta-ho al Llibre Verd» (si volem expressar que un crèdit és incobrable), «té el dot de Salelles» (quan una

noia no té diners), «té més gana que el Jorba» (no està mai tip), «l'han portat a cal Ninus» (l'han enterrat), «sempre hi haurà Favets i Tremendos» (vivim malavinguts), «s'està a cal Jeia» (per designar un gandul) o «avui ens prendran el croquis» (uns que es deixen veure massa).

Podeu fer arribar les vostres aportacions a elpou@elpou.cat o via Twitter, amb l'etiqueta #bagesisme.

Lliurament del VIII Premi Oleguer Miró 2004

J. S. Foto: Arxiu Jordi Biel, publicada a *Regió7*, el 18/10/2004. Col·lecció particular de Ramon Cornet

El 13 d'octubre va ser el centenari del naixement del professor, farmacèutic i historiador Ramon N. Cornet Arboix (1925-2004), i el 16 d'octubre es van complir 21 anys de la seva mort. A la dreta de la imatge fotogràfica del 15 d'octubre del 2004, Ramon N. Cornet Arboix i Marc Torras Serra, rebien el VIII Premi d'Història de la Medicina Catalana Oleguer Miró Borràs, concedit pel Col·legi Oficial de Metges de Barcelona (CoMB) i l'Arxiu Històric de les Ciències de la Salut Simeó Selga Ubach (AHCS), pel seu treball *El Receptari de Manresa. Estudi i Transcripció*. L'acte del lliurament del premi es va fer a la sala Plana de l'Om, la vigília de Sant Lluc, en presència de l'alcalde Jordi Valls; Miquel Bruguera, president del CoMB, i els metges i historiadors de la medicina Jacint Corbella (1937-2025) i Josep M. Sánchez Ripollès (1945-2007). L'obra va ser publicada el 2005, com a transcripció i estudi exhaustiu de 227 receptes de medicina, recopilades en 45 folis per l'apotecari manresà Bernat Despujol, coneixedor de la farmacologia més avançada del seu temps, contemporani del metge Arnau de Vilanova, que visqué durant l'època gloriosa de l'Escola de Medicina de Montpeller, regida pel Casal de Barcelona. Cornet i Torras amb coneixements de farmàcia, medicina, botànica, química, història, llatí i paleografia, hi descriuen la problemàtica dels apotecaris manresans del segle XIV en l'exercici del seu ofici. Completen i alhora milloren la versió erràtica que Lluís Comenge en va fer el 1899 –malgrat ser un reputat historiador de la Medicina Catalana, resident a Barcelona–, per encàrrec de l'arxiver municipal

Leonci Soler March, el farmacèutic Francesc Puigpiqué Raurich i el metge Oleguer Miró Borràs, quan van adonar-se de l'alt interès històric del receptari, un manuscrit descobert l'any 1852.

Amb aquest reconeixement, Ramon N. Cornet culminava una prolífica carrera lligada al seu compromís amb la història de la farmàcia manresana. Des que va publicar les tesis de llicenciatura i doctoral de Farmàcia *Anuncis de farmàcia a la premsa manresana del segle XIX* (1980) i *Farmàcies i farmacèutics del segle XIX a Manresa* (1988), ambdues dirigides per Anna M. Carmona fins que es va jubilar de farmacèutic (1991) i es va especialitzar en Història Medieval (2003) va seguir immers en una laboriosa recerca documental a l'Arxiu Comarcal del Bages, que va donar origen a nombrosos estudis i articles sobre farmacèutics i apotecaris de Manresa, dels segles XIX i anteriors fins a arribar als de l'Edat Mitjana. Tenia pendent la lectura de la tesi d'Història *Apotecaris a la Manresa del segle XIV*, dirigida per Lola López, presentada l'any 2003 a la Universitat de Barcelona, però el 16 d'octubre de 2004, l'endemà de rebre el premi, va morir sobtadament. L'any 2014, l'AHCS i el Centre d'Estudis del Bages, organitzadors de l'acte d'homenatge celebrat a l'institut Lluís de Peguera, amb motiu del desè aniversari de la seva mort, van intentar infructuosament trobar ajut econòmic per publicar la seva tesi. Lamentablement, fins ara l'objectiu no s'ha assolit, però seria desitjable que el seu darrer treball pogués veure la llum com més aviat millor.

TEATRE. Joan Morros

El mestre i el mar

El setembre del 2022 es va poder veure al teatre Kursaal l'obra *El mar: visió d'un nens que no l'han vist mai*. Ara, els components de la jove companyia El Malvivar ens presenten una nova versió de la història d'Antoni Benaiges, el mestre català assassinat el juliol de 1936 a Burgos. Amb unes simples samarretes amb els noms estampats, la directora i dramaturga Eu Manzanares va construir un món de relacions entre germans, alumnes, pares, el mossèn i els cacics. Sense caure en la demagògia, es veuen clarament els dos bàndols d'una Espanya que es va trencar amb la Guerra Civil. Aquest muntatge es podrà veure el diumenge 16 de novembre al teatre Conservatori i forma part dels actes de commemoració dels 50 anys de la mort de Franco.

VINS

Marc Maldonado,
sommelier d'Oller del Mas

Especial Garnatxa 2018 (Oller del Mas)

Oller del Mas ens sorprèn amb una producció limitada de 1.633 ampolles, elaborada a partir d'una de les varietats més mediterrànies i conegudes: la garnatxa, l'Especial Garnatxa. És un vi en què la seva matèria primera s'ha collit a mà, amb una selecció dels ceps amb menys càrrega natural de raïm. La maceració prefermentativa de quatre dies i la fermentació espontània durant divuit dies, juntament amb un filtrat molt suau i sense clarificar, en fan un dels vins més especials del celler. La criança s'ha fet en una barrica de Slavònia de 500 litres

ART. Maria Camp

I, de sobte, l'atzar

L'atzar és, potser, una de les idees més suggeridores de la nostra cultura, a la qual sovint atribuïm allò fortuït, allò incert, tot el que ens passa per accident o per coincidència, tot allò que no depèn de nosaltres. L'exposició *I, de sobte, l'atzar. Incerteses, destins i casualitats en la Col·lecció MACBA* proposa explorar el concepte d'atzar a través de l'art contemporani i des de diferents perspectives i interpretacions, com la incertesa, el destí, la casualitat, la profecia, la fatalitat o el joc. Comissariada per Claudia Elies, inclou obres de Joan Brossa, Luz Broto, Joana Cera, Joan Jonas, Teresa Margolles, Martín Llavanas, Fina Miralles, Joan Ponç, Sergio Prego, Enrique Ramírez, Allan Sekula i el manresà Oriol Vilanova. Organitzada per l'Oficina de Difusió Artística de la Diputació de Barcelona, en col·laboració amb el MACBA, aquesta mostra s'estrena al Centre Cultural del Casino, on es podrà visitar del 7 de novembre de 2025 a l'11 de gener de 2026, i es desplaçarà posteriorment durant dos anys a altres seus.

MÚSICA. Joana Vilar

Castanyes de novembre

Aquest mes de novembre el Kursaal ens porta diversos espectacles musicals. El divendres dia 15 podrem gaudir d'una nova edició de Simfonova, aquest cop dedicada a la figura de la cantant d'òpera Maria Callas. Del 20 al 23 de novembre hi tindrem diverses funcions del musical *Mamma Mia*, producció de la companyia SOM Produce. A final de mes, el dia 28, canviarem totalment de gènere per gaudir-hi d'un concert tribut a Pink Floyd, a càrrec de The Other Side. Groovin' CAT hi arriba just l'endemà, per fusionar la música tradicional i l'electrònica en un concert de ball folk català. La programació del Kursaal de novembre la tancarà el grup The River Troupe Gospel de Sallent, el dia 30. Al teatre Conservatori hi podrem veure el cor InCORDis, conjuntament amb el Commoners Choir de Leeds – Regne Unit –, el dissabte 22 de novembre, i el concert de la mezzosoprano Marta Valero i el pianista Francisco Poyato el 30 de novembre. Al Sielu hi haurà un triple concert de rock amb La Hiel, Derbi Junior i Transistor, el 14 de novembre.

i en un ou de ciment durant quinze mesos. Posteriorment, s'ha acabat la criança en ampolla durant trenta mesos. L'embotellament s'ha dut a terme quan la lluna s'apaga, la qual cosa diuen que és positiva per a la guarda dels vins. La vinya s'ha treballat en producció ecològica i agricultura regenerativa, en què s'han sembrat lleguminoses i crucíferes. El resultat és un dels millors vins que s'han elaborat dins d'aquesta finca orientada a Montserrat, amb una lectura on es transmeten el paisatge, el clima i la identitat de la zona.

Preu de venda: 130 euros

Casa de Wenceslao Marín

Lluís Virós

Bona part de la carretera de Cardona es va urbanitzar en la dècada de 1880 amb una barreja de magatzems, obradors i cases d'habitatges de planta baixa i un pis, com era originàriament aquesta del número 28. Tanmateix, entre 1931 i 1932 es va reedificar per complet en tres fases: s'hi van afegir tres pisos, es va refer el pati posterior per convertir-lo en terrat i es va afegir un altre pis al terrat de la coberta. El resultat va ser una nova casa amb una estètica diferent a la de la resta del carrer, d'estil neoclàssic acadèmic, dissenyada per l'arquitecte barceloní Francesc de Paula Quintana, alumne directe d'Antoni Gaudí, per a qui va treballar en les obres de la Sagrada Família de Barcelona, que va acabar dirigint des de 1938. Al llarg de la seva carrera va passar del Modernisme al Noucentisme i al Neoclassicisme.

És una casa plurifamiliar entre mitgeres de planta rectangular amb planta baixa, tres pisos i un quart a la part posterior del terrat que no es veu des del carrer. La façana es divideix en dues zones: la planta baixa amb la porta d'accés centrada i dues obertures comercials a banda i banda, i el mur arrebossat que imita carreus de pedra i les tres plantes pis, amb el mur llis pintat d'un color clar, amb quatre portes balconeres cadascuna, les dues del mig

una mica més juntes i amb balcó corregut, tot i que dividit pel mig perquè pertany a habitatges diferents. Totes les obertures són balcons amb barana de ferro forjat amb decoracions senzilles de caire clàssic. Les obertures del tercer pis estan coronades per frontons triangulars i sota la barana del terrat hi ha un ràfec amb mènsules petites. La coberta està dividida entre un terrat i una teulada a un vessant.

El catàleg protegeix la façana principal i els elements que la componen per les seves característiques, com la diferenciació entre el tractament dels baixos i la resta de la façana, i el ritme i la simetria en la proporció i disposició de les obertures típic del neoclassicisme del segle XX. La casa era del matrimoni entre l'oftalmòleg gironí Wenceslao Marín Simón, que exercia a Barcelona, i la ginecòloga manresana Montserrat Bové Marsal, una de les primeres metgesses catalanes. El disseny original tenia les obertures de la planta baixa acabades en arc, que no s'ha mantingut, i també és una llàstima la col·locació de dos aparells d'aire condicionat i d'un conjunt de tubs i cables que espatllen notablement l'estètica de la façana.

DOCUMENTACIÓ: Expedients d'obres 20.738, 20.739 i 20.740 de l'Arxiu Comarcal de Manresa. Viquipèdia [en línia], articles sobre les persones implicades en l'obra.

Llorenç Capdevila

Joaquim Noguero

Calderer, poeta

Aquest octubre ha fet cinc anys que ens va deixar Lluís Calderer. Cinc anys sense una de les ments més lúcides i una de les veus literàries més valuoses que s'han deixat sentir a Manresa. Cinc anys sense una presència que prestigiava els actes culturals de la ciutat. Cinc anys sense les lliçons de saviesa amb què delectava qualsevol mena d'auditori –en una conversa informal o en una conferència– cada cop que obria la boca. I cinc anys, és clar, sense compartir amb ell aquest *Fanal de cua* al **Pou**.

Lluís Calderer va escriure molt. Podria haver escrit més, però preferia llegir. I va llegir moltíssim. Era un gran lector. Sentint-lo, un tenia la sensació que havia llegit tot allò que valia la pena llegir, ho havia assimilat i compartia l'experiència amb una brillant maduresa analítica i una enorme capacitat divulgadora, que el van convertir en guia de tants i tants altres lectors. I quan escrivia, és clar, era perquè tenia coses a dir. I les deia amb les paraules justes, mesurades, essencials i profundes. Anava directament al rovell de l'ou. La seva poesia, per exemple, és d'una sensibilitat i d'una envergadura intel·lectual que, ben mirat, ens porten a afirmar que som davant d'un poeta de primer ordre, que no té res a envejar a altres poetes més reconeguts de la seva generació.

Coincidint amb l'efemèride, l'editor i amic Jaume Huch acaba d'aplegar la poesia completa de Lluís Calderer en el volum *Incertesa de l'alba* (L'Albí), que inclou, a banda dels tres reculls ja publicats –*Essència del temps* (1982), *Mentre la pols es mou* (1995) i *El pacte clos* (1997)–, poemes esparsos que havien sortit aquí i allà i, fins i tot, alguns d'inèdits. El mateix Huch, a més, signa un excel·lent pròleg que, entre altres coses, serveix per justificar l'aparició d'aquest volum tan necessari. No és estrany que el passat 22 d'octubre la sala d'actes del Casino quedés petita en la presentació d'*Incertesa de l'alba*. La llista de seguidors devots, orgullosos d'haver conegut Lluís Calderer i d'haver-nos deixat guiar per les seves paraules sàvies és llarga, sobretot al Bages. Tant de bo aquest volum faci volar més enllà la seva poesia i l'acosti al reconeixement que es mereix.

Enriqueta Torres

PRISMA

Vinc del PRISMA-Festival Internacional de Danza Contemporànea de Panamá. Hi vaig ser del 8 al 20 d'octubre, en un apartament reformat del Casco Viejo. Avui és zona turística. Fa deu anys no hi hauria passejat sense perill. L'hotel que tenia a quatre passes era llavors un espai ocupat per les bandes, la LHP, Los Hijos Pródigos, m'explicava un xicot afroamericà que hi havia perdut un germà. Ara la zona bull d'activitat, i com passa arreu molts antics veïns en són expulsats pels preus.

Podria parlar de l'escalfor de l'aire humit, que sembla espès, com el descrivien Ramon Vinyes, Vicenç Riera Llorca o Ferran de Pol als seus exilis americans. Amb la vella Europa al cap, la selva bella sembla com si et corqués, esquitx de la natura exuberant. Les extensions de mar, de verd i d'aigua dolça són bellíssimes, però, compte! Com em deia una de les directores del festival, «a ustedes lo máximo que les sale del lago es un cisne; aquí, se los come un caimán». Davant les vistes, no hi va pensar fa poc un turista... i ja se l'ha vist prou!

M'hi van convidar per fer-hi un taller d'escritura «de lo efímero», manera àmplia i delicada de denominar una dansa que ja no es deixa classificar pobrament. El taller ha estat un luxe. Entre els participants hi tenia cinc premis nacionals de periodisme, poesia i teatre. Era un grup de vint, i tots escrivia meravellosament. Els dos premis nacionals de teatre es consideraven deixebles del nostre Sanchis Sinisterra i escrivia amb singular personalitat pròpia. Hi havia directors i coreògrafes amb molts muntatges. La més jove, de 21 anys, també era excepcional. No tinc paraules. Només recordar Ciceró quan deia: «si vols aprendre, ensenya».

La pregunta surt sola. Aquí, gent així s'apuntaria al taller? Hi ha humilitat i generositat en aquest gest, que és un signe tan fort com un caiman contra la debilitat del nostre cigne, aneguet lleig de tantes pors. Penso en la natura, hi relaciono el món econòmic, igual de depredador, i contra això hi veig gent disposada a col·laborar entre si. PRISMA és l'ocasió per trobar-se, per presentar-se al món, per adquirir coneixements i compartir-los. Prenem-ne nota, per construir sense complexos, donant-nos.

EL CUL DEL POU

UN PROJECTE FALLIT DE MIDA

El pont de Sant Francesc no es prou ample

Després de mesos d'obres i d'una intervenció d'1,5 milions d'euros que havia de servir per modernitzar-lo i protegir la circulació dels vianants, ara resulta que pel pont de Sant Francesc no hi passen dos autobusos de costat. De fet, aquest problema ja es donava abans de la remodelació perquè l'espai per a circulació de vehicles era –i continua sent– de 5,60 metres. Amb les obres aquest espai no s'ha eixamplat i els vehicles pesants continuen tenint els mateixos problemes que a finals de l'any passat, pocs dies abans que comencessin les obres per millorar el pont. És més, la cosa s'ha complicat per als conductors d'autobusos ja que, amb la instal·lació de tanques protectores per als vianants, ja no és possible pujar per uns moments a la vorera i facilitar el pas per als vehicles que venen de cara.

Davant d'aquest despropòsit, l'Ajuntament diu que no acceptarà la titularitat de l'equipament que ha pagat la Generalitat i pertany a Carreteres. Normal. El consistori no vol tenir en propietat una infraestructura en què s'encallen els vehicles d'alt tonatge. Tot plegat sembla inaudit, però amb la impunitat amb què es foraden i es tapen carrers avui dia, ja és ben estrany que no hi hagi més merders d'aquesta mena. Ara que Manresa és plena de forats i es paguen contribucions especials en més d'un punt, l'Ajuntament farà bé d'assegurar-se que les obres es desenvolupen d'acord amb el que s'ha projectat per estalviar-se sorpreses un cop acabades les obres.

Un altre any, el mes d'octubre
els manresans desvagats
l'acabem traient el fetge
per la boca i els costats,
ja que no podem dir fava
pel munt d'actes programats.
Que si fan Tocats de Lletres,
l'Ecoviure, que si el Clam,
que si la Mediterrània...
Tots els mitjans tiren l'ham
i hi piquem com uns ganàpies.
De cultura tenim fam,
però no atrapem el ritme.
Qui no se sent estressat?
Qui pogués tenir algun dia
el do de la ubiqüitat!
Mentre aquest gran do no arriba
conformem-nos amb Tots Sants:
reposem i fem memòria
dels que se n'han 'nat abans,
i amb panelllets i castanyes
fem-ne festa xics i grans
assaborint bé la vida,
que som un buf, uns instants.
Tot s'acaba en aquest món,
fins i tot la paciència
de Junts i de Puigdemont.
Tal com em deia un amic
a tu, lector, t'ho transcriu:
... Que el viure són quatre dies
i entre penes i alegries
s'escola el nostre destí.
Cada dia pot ser festa.
Paladeja el temps que et resta.
Ja et vagarà de dormir.
... Que en aquest món tot s'acaba
com el bon vi i el bon cava,
res no dura eternament.
I abans la mort no m'agafi
escric el meu epitafi
fet amb tres versos només:
«Aquí reposa burleta,
un versaire mig poeta,
que no dona per a més».
Com jo, el Gaiter del Calders.

Estrès cultural

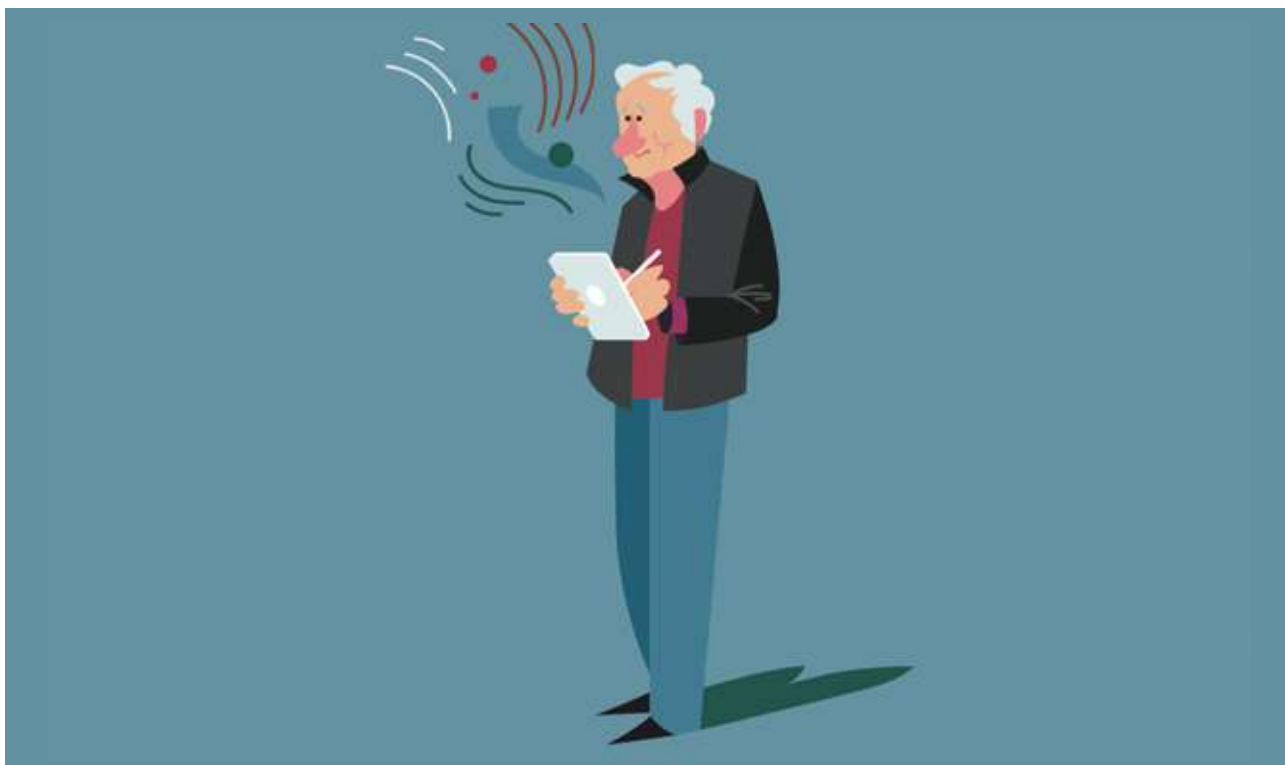
Generalment, només et mors un cop a la vida i jo sempre m'havia imaginat que ho faria en plena primavera, i seria la brillant culminació d'una vida rica i plena, vell i actiu fins al dia abans. Només vaig encertar l'últim. Ja fa uns quants dies d'això, i morir pels volts de Tots Sants ha donat un toc de destí tràgic al meu comiat. Em van trobar assegut a la meua butaca de cuir marró i l'autòpsia va dictaminar que havia mort d'un *Enfarfegament de Lletres*, agreujat per una *Sobreexposició a l'Art* durant massa anys. No m'estranya, però vaig ser incapaç de preveure aquest desenllaç malgrat els símptomes que notava feia temps i que m'havien dut a visitar la psicòloga especialista en addiccions dies abans.

—A l'agost -li vaig etzibar d'entrada-, com que hi ha poca programació, m'havia promès de controlar els meus impulsos, però en llegir el programa d'actes de la Festa Major, tot i no entusiasmar-me gens, vaig sucumbir a la crida de la pulsio: Vaig assistir a tants actes com vaig poder i amb les últimes notes del ball del correfoc, vaig tenir la certesa que l'endemà no em podria estar d'anar a la biblioteca, ni visitar les exposicions que feien al Casino, ni a la del Cercle Artístic, ni a la de l'Ateneu. Després va venir el Festivalet de Circ, la programació al Kursaal, el Festival de Màgia, la Mediterrània, Tocats de Lletra, i ara ha començat el Clam... No sé si ho podré resistir, doctora, gairebé no tinc temps per menjar i a les nits em venen les imatges de tot el que he vist, i cregui'm, n'hi ha d'esborronadores. L'insomni em fa llevar i lleigeixo fins a la matinada. Quina culpa en tinc jo, si he nascut en una ciutat amb tant esquer cultural?

—Vostè pateix d'ECA, Estrès Cultural Agut -va concloure. Li prescriuré tranquil·litzants i pastilles per dormir, hem d'aconseguir que el cervell no li funcioni i es quedi sense ganes de sortir de casa.

Acabada la visita me'n vaig anar directe a la farmàcia, però en veure anunciat que en mitja hora feien la presentació del llibre *Manrússia* a l'Abacus, em vaig desviar sense adonar-me'n. Mai no vaig arribar a trepitjar una farmàcia, i gairebé una setmana més tard van trobar el meu cos a casa amb el llibre *Primera Història d'Es-ther* obert, a terra. He de confessar que m'ha costat una mica adaptar-me al nou estat, però ara només hi veig avantatges; és com tot, has de trobar el teu lloc tant a la vida com al Més enllà i jo ja ho he aconseguit. M'he instal·lat al teler del Kursaal, des d'on gaudeixo de tots els espectacles sense abonament i a més apporto valor afegit. Tots els teatres de categoria han de tenir el seu fantasma.

CARLES PERRAMON, ART DIGITAL DE QUILÒMETRE ZERO

Carles Perramon i Augé és a punt de complir setanta anys aquest novembre. Tercer de cinc germans, fill de l'Atanasi i la Montserrat, la família regentava el negoci dels productes Kan's. I en aquella infantesa feliç a cavall de la Badia Solé i l'agrupament escolta Cardenal Lluch, el Carles rep un projector d'opacs que serà la seva primera gran joguina. «Feia anuncis, notícies... com al cine!». La seva passió es manifesta definitivament a l'estudi de Miquel Esparbé, que li transmet l'entusiasme creatiu. «Ell feia còmics, cartells, murals... però també coses d'animació! Molt aviat em va demanar d'ajudar-lo i vaig participar en algunes pel·lícules de publicitat que passaven a l'Atlàntida». Mentrestant va a fer el sisè de batxillerat al Peguera i, a les tardes, baixa a Barcelona, a la Massana, i és aleshores que s'ho comença a passar bé. «Vaig tenir una professora molt bona que em va descobrir l'art abstracte, Kandinski... i també faig amics com en Max o en Pere Joan». Tot plegat fa que s'animi a fer Belles Arts i, superada la prova d'accés, durant cinc anys, anirà i vindrà cada dia amb el Josep Maria Massegú, Manel Soteras i Manel Tirado. És el temps d'un petit estudi vora les Saleses, És el temps d'un petit estudi vora les Saleses on, a part de pintar, comença a fer proves d'animació, en Súper 8, experimentant amb les diferents tècniques d'animació, manipulació directa sobre la cinta, amb tintes, lleixiu i sulfurant fent reserves amb *le-traset* sobre imatge real. «Amb el videoartista Antoni Serra realitzem un projecte que anomenem cinema d'intervenció plàstica». A Belles Arts obté beques per anar als Festivals d'animació de Zagreb, i després al d'Annecy, i enllestida la

carrera fa la prova dels majors de 25 anys per convalidar els estudis, al punt de trobar plaça a l'escola d'arts i oficis, amb Juli Logan i Carme Manubens. S'hi estarà nou anys fent dibuix i pintura i, també, dibuix per ordinador. «Treballàvem amb un ordinador Amiga, simple, de poca resolució, però que et permetia fer pintura, disseny i animació de manera molt àgil». Al 1989 guanya el primer premi d'art per ordinador de la Caixa de Pensions. Per un moment s'anima a deixar l'ensenyament i comença a treballar per l'empresa privada, com a *free-lance*. «A Animàtica els agradava molt tot el que feia però al final mai encaixava del tot amb les seves necessitats». També va col·laborar amb *La Vanguardia* -hi té publicada una portada de la fira Informat-90. Fet i fet el Carles, casat amb la Carme i futur pare de família del Guillem i el Bernat, decideix incorporar-se a la bossa de substituïts de secundària i, mentre passava per Badalona o l'Hospitalet, s'anava preparant les oposicions, que es va treure a la primera. Ocupa plaça provisional al Lacetània -just per fer el cartell dels 25 anys- i tria plaça definitiva a l'IES Bages, que esdevindrà el Guillem Catà, i on ja es queda fins a jubilar-se. I en tot aquest temps continua explorant les possibilitats de les noves eines de creació plàstica, però ara ho fa tot amb una tauleta digital. «Conserve un magatzem de teles, però ara el que faig està emmagatzemat en un disc dur i una part a Instagram. Si faig una exposició és imprimint els treballs, l'original és a l'ordinador com a resultat de moltes versions...». I afegint més silencis que paraules, defensa treballar per ell mateix. «No busco el reconeixement: la meua feina -i costa molt- és aconseguir que allò que faig m'agradi».

A MITGES

Una ventada esberla i aterra la branca d'un arbre en plena plaça de Sant Domènec. On un foraster diria que el vent ha trencat una branca, un manresà diu: S'ha migpartit una branca. Els manresans no quedem. Diem: Hem mig quedat. En comptes de dir que hem iniciat una relació, diem: Estem mig sortint. No diem d'algú: És la filla de la seva cosina. Diem: Són mig parents. En un cafè, per esmorzar, no demanem un entrepà: en demanem mig. No som creients ni deixem de creure: creiem a mitges. També les parelles són fidels, a mitges. No és d'estranyar, per tant, que políticament sempre ens quedem a mitges: plans de xoc, el futur del convent de les Caputxines i de la fàbrica dels Panyos... Hi ha qui diu que això és cosa de les ciutats mitjanes. El meu gat em diu que ell també hi està d'acord, però només a mitges.

APARCAMANRESA, ARA SÍ, EN CATALÀ

El mes passat us explicava que els avisos que generava l'app AparcaManresa per indicar que s'està acabant el temps d'estacionament o bé que ja ha finalitzat s'emetien en castellà, malgrat que la resta de la informació fos tota en català. Doncs bé, em plau fer-vos saber que l'assessor per la llengua catalana de l'Ajuntament de Manresa, Marc Orriols, ens comunica que «Gràcies al comentari del lector d'**El Pou de la gallina** a la secció *Bugada al Pou*, vam detectar que algunes notificacions no seguien aquest criteri i ho hem pogut corregir ràpidament. Agraïm sincerament la col·laboració ciutadana, celebrem que un mitjà com **El Pou de la gallina** col·labori a donar veu i animem a tots els ciutadans de Manresa a fer servir la Bústia Ciutadana per a la Llengua per rebre aquest tipus de suggeriments, també». Queda dit, doncs.

EL MAPA DEL COLLBAIX

Un amable lector em fa arribar aquest comentari: «Quan fa que no pugeu al Collbaix? Mireu quina pena fa el mapa que hi ha al cim i que uns brètols han trinxat. Tant de bo es pugui reparar una obra que, a banda de didàctica, és molt xula i innocent, oi? A qui pot molestar?». Doncs, només hi puc afegir que té tota la raó i que convindria que les nostres autoritats municipals miresin de restaurar-lo.

L'ARTISTA JOAN CALS

Amb el provocador títol de *Benvinguda mort*, el 24 d'octubre es va estrenar a l'auditori Agustí Soler Mas, de Navarres, dins del festival Clam, la pel·lícula d'Enric Roca que aborda un dels grans tabús de la nostra cultura, a partir de les reflexions de cinc persones: Anna Vilamú, Gemma Polo, Nanouch Congost, Carles Perarnau i Joan Cals, membre de la junta de l'Associació Cultural El Pou de la Gallina, a qui felicitem per la seva valenta participació en el film.

INSTITUT LA SETÀNIA

Em fan arribar la revista mensual *Freqüència* del mes de setembre, on hi ha una entrevista a Antoni Massegú, qn què es diu que va treballar a l'institut La Setania i va ser director de l'Institut Cal Grabat –més avall, Calgrabat–. M'imagino que és el problema d'encarregar a la IA la transcripció de converses. T'estalvies molta feina!, però en acabat cal repassar-ho sempre, tot sigui dit cordialment i amb l'afegit del que dic sempre: tots els mitjans en fem, de lapsus.

TRADUCCIONS INÚTILS

I parlant de lapsus, me'n passen un altre, aquest al nostre estimat diari *Regió7*. És ben cert que hi ha repeticions que són evitables i a l'edició digital del diari del 29 d'octubre en tenim un exemple. S'hi publicava la informació sobre el funeral d'estat en record de la dana al País Valencià, ara fa un any. La informació, com es pot comprovar, provenia del diari *Levante*, del mateix grup editorial, però en castellà. I la traducció a *Regió7* puntualitzava que «alguns familiars portaven samarretes amb lemes com 'Eren morts evitables' (eren morts evitables)», textual. Evidentment la traducció de la traducció no calia.

NOGUERO

Com explica el company Joaquim Noguero a la seva columna del *Fanal de cua*, acaba de tornar de Panamà, on el van convidar per fer-hi un taller d'escriptura «de lo efímero», manera àmplia i delicada de denominar una dansa que ja no es deixa classificar pobrament. «El taller va anar molt bé», m'explica. «Era un grup de vint, i tots escriven meravellosament». Com a mostra del bon rotllo, em passa una foto de la nit en què van anar tots junts a fer un escrit d'un espectacle, amb la samarreta del festival.

MURAL QUE PERILLA

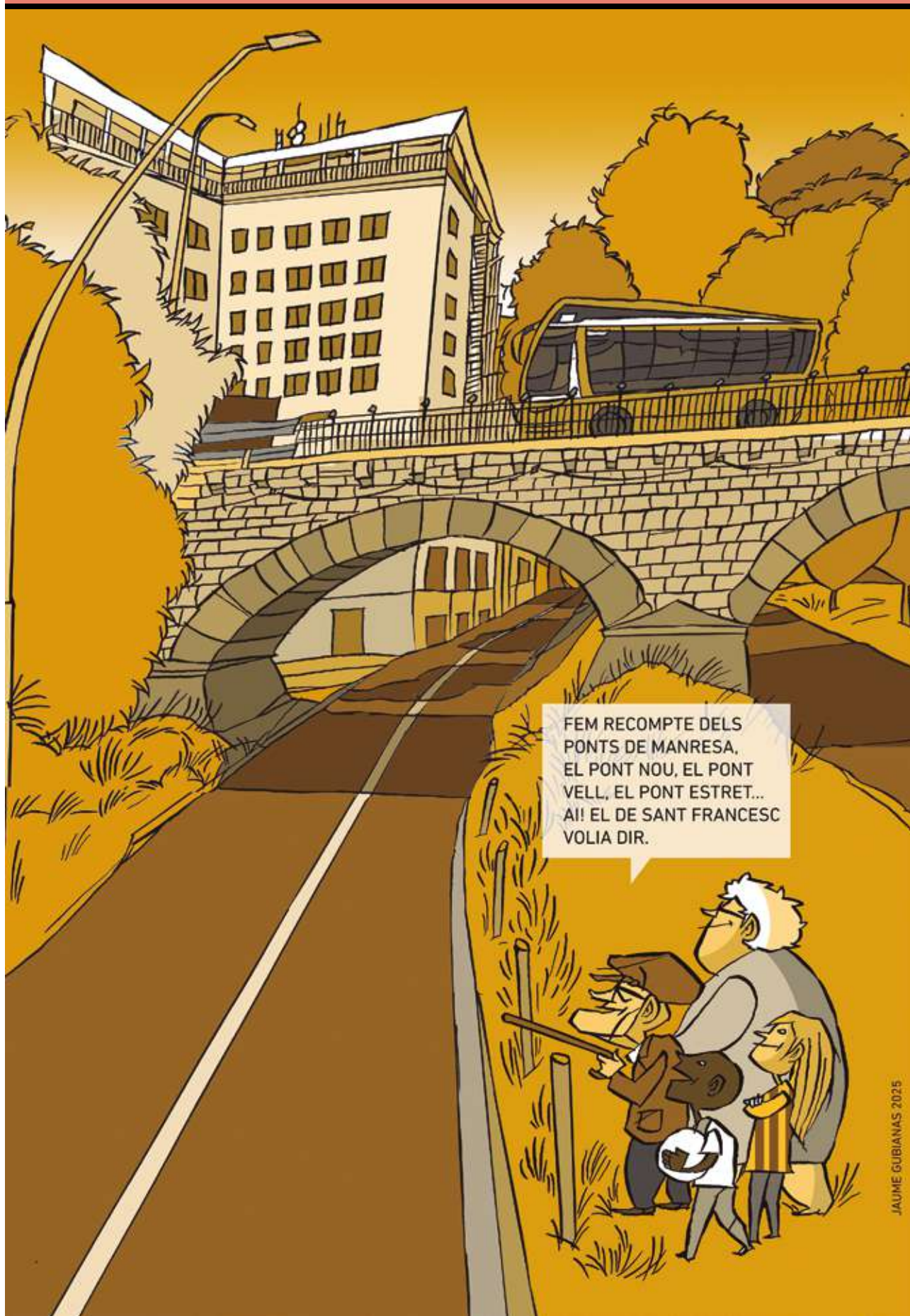
I per acabar la bugada del mes us mostro la fotografia que m'envia un lector

de la revista, feta al solar on hi havia hagut el bar Perdiu, a Sant Domènec. Com es pot observar, ara és ple de maquinària i materials, i la reflexió que es fa el lector és sobre el futur incert del mural que s'hi va fer. A mi em sembla que és

un mural que ha estat força controvertit, però, de tota manera, fonts dignes de crèdit m'informen que de moment no perilla, perquè el solar s'utilitza únicament per dipositar-hi el material de les obres del carrer Guimerà.

Cossos #Sense filtres

**COSSOS LLIURES DE
VIOLÈNCIES MASCLISTES**

25N, Dia Internacional per a l'Eliminació de les Violències vers les Dones

La Diputació de Barcelona i els ajuntaments de la demarcació treballem contra la pressió estètica, una forma més de violència masclista que afecta les dones al llarg de la seva vida. Contra les violències masclistes, no jutgem els cossos.

COSMOGRAF 2025

L'UNIVERS SOBRE NOSALTRES Explorant la infinitud

Del 6 al 22 de novembre
IX Edició

Dijous 6 de novembre a les 19 h
Sala d'actes del Casino
(Passeig de Pere III, 27)

EL NOSTRE FASCINANT UNIVERS

A càrrec de Joan Anton Català, astrofísic
i divulgador científic

Organitza: Centre Cultural el Casino

Divendres 7 de novembre a les 19 h
Sala d'actes del Casino

IMAGINAR EL COSMOS DES DE LA CREACIÓ ARTÍSTICA

A càrrec de Joan Villaplana i Casaponsa,
artista

Organitza: Cercle Artístic de Manresa

**Dissabte 8 de novembre a les 18 i
a les 19 h**

EL CEL NOCTURN DE LA TARDOR

Visita a l'Observatori Astronòmic de
Castelltallat (ctra. de l'Observatori, s/n,
Sant Mateu de Bages)

Preu: 11 euros. Places limitades

Cal comprar les entrades (codi:
Cosmògraf_2025) prèviament a:
observatoricastelltallat.com/

El desplaçament va a càrrec popi.

Organitza: Centre Cultural el Casino

Col·labora: Observatori Astronòmic de Castelltallat

Dimarts 11 de novembre a les 19 h
Sala d'actes del Casino

ARQUITECTURA I GEOMETRIA COM A APROXIMACIÓ A L'UNIVERS

A càrrec dels arquitectes Josep Bonfill
López i Assumpció Vilaseca Viladrich.
Moderadora: Claudina Relat Goberna,

presidenta de la Demarcació de les
Comarques Centrals del Col·legi
d'Arquitectes de Catalunya

Organitza: Demarcació de les Comarques Centrals
del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya

Dimecres 12 de novembre a les 19 h
Sala d'actes del Casino

DES DELS RAIGS CÒSMICS AL CERN: COM FUNCIONEN ELS DETECTORS DE PARTÍCULES?

Conferència-taller a càrrec d'Albert
Comerma, professor lector Serra Húnter
a la EPSEM/UPC. Doctor per la Universitat
de Barcelona en Enginyeria i Tecnologies
Avançades

Aforament limitat. Cal inscripció prèvia
al Centre Cultural el Casino, de dimarts
a dissabte, de 17 a 20.30 h, al telèfon 93
872 01 71.

Organitza: EPSEM / Universitat Politècnica de
Catalunya

Dijous 13 de novembre a les 19 h
Sala d'actes del Casino

EL COSMOS DELS ANTICS

A càrrec de Raül Garrigasait, escriptor i
hellenista

Acte adaptat a llengua de signes.

Organitza: Grup de Professorat de Filosofia de la
Catalunya Central

Divendres 14 de novembre a les 19 h
Sala d'actes del Casino

L'ORIGEN DEL NOSTRE UNIVERS. UNA MIRADA A LA COSMOLOGIA MODERNA

A càrrec d'Agustí Pintó, llicenciat en
Física per la UAB i doctor en Enginyeria
Òptica per la UPC

Organitza: Agrupació Astronòmica de Manresa

Dimecres 19 de novembre a les 19 h
Sala d'actes del Casino

PESSICS D'ESTELS

A càrrec d'Àlex Gorina i Macià, crític i
divulgador de cinema. Entrevistat per
Xavier Serrano Sanjosé, periodista.

Organitza: Demarcació de la Catalunya Central del
Col·legi de Periodistes

**Dissabte 22 de novembre a les 11 i a les
12.30 h**

Biblioteca infantil del Casino

DESCOBREIX L'UNIVERS DINS D'UN PLANETARI

A càrrec de l'Observatori de Pujalt
Planetari adreçat a infants a partir de 7
anys acompanyats d'un adult.

Organitzen: Biblioteca del Casino i Centre Cultural
el Casino

Dissabte 22 de novembre a les 19 h
Biblioteca del Casino

MITES, VI I COSMOS MARIDATGE FILO-ASTRONÒMIC

Vi DO Pla de Bages, tastets de proximitat,
cosmos i filosofia,

a càrrec de Joan Fernández, sommelier, i
Xavier Valls, professor de filosofia

Preu: 10 euros / Inscripcions a: btiquets.com/event/maridatge-filosofic-2025

Organitzen: Centre Cultural el Casino, Biblioteca del
Casino, DO Pla de Bages i Grup de professorat de
Filosofia de la Catalunya Central

ORGANITZA I COORDINA:

COL·LABORA:

AMB EL SUPORT DE

ORGANITZA:

